

M

A

C

R

H

Příloha č. 4 – Nultá monitorovací zpráva SRR21+

Akční plán Strategie regionálního rozvoje ČR 2021–2022

#prolepšíregiony

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

SRR21+

Obsah

1. Vstupní metodické poznámky	4
2. Hlavní výsledky	5
3. Aktuální stav v typech území SRR.....	6
3.1. Metropolitní území a Aglomerace.....	6
3.1.1 Ekonomika, výzkum a vývoj.....	6
3.1.2 Doprava.....	7
3.1.3 Trh práce a občanská vybavenost	8
3.1.4 Životní prostředí	10
3.2. Regionální centra a jejich venkovské zázemí	12
3.2.1 Ekonomika.....	12
3.2.2 Dopravní dostupnost.....	15
3.2.3 Dostupnost služeb.....	15
3.2.4 Péče o krajinu.....	17
3.2.5 Energetika	20
3.3. Strukturálně postižené regiony	23
3.3.1 Ekonomika.....	23
3.3.2 Výzkum a vývoj	24
3.3.3 Trh práce, struktura zaměstnanosti a demografie	25
3.3.4 Životní prostředí a krajina.....	29
3.4. Hospodářsky a sociálně ohrožená území	30
3.4.1 Ekonomika.....	30
3.4.2 Dopravní dostupnost.....	31
3.4.3 Prevence sociálního vyloučení a řešení energetické chudoby	32
3.4.4 Občanská vybavenost.....	33
4. Monitoring globálního cíle SRR.....	34
4.1. Indikátory metropolitních území a aglomerací.....	34
4.2. Indikátory regionálních center a jejich venkovského zázemí	36
4.3. Indikátory hospodářsky a sociálně ohrožených území.....	47
5. Zdroje	49
6. Seznam zkratk.....	50

Kartogram 1: Disponibilní příjmy domácností v ORP přepočtené na osobu v nominální hodnotě	41
Kartogram 2: Disponibilní příjmy domácností v obcích s vyznačením příslušnosti k ORP přepočtené na osobu v nominální hodnotě	42
Kartogram 3: Index regionální cenové hladiny v okresech ČR (LAU 1).....	44
Kartogram 4: Disponibilní příjmy domácností v ORP přepočtené na osobu v paritě kupní síly (reálná hodnota)	45

Tabulka 1 Vývoj počtu obyvatel v metropolitních územních a aglomeracích mezi lety 2020 a 2010	6
Tabulka 2 Vývoj vybraných ukazatelů v metropolitních oblastech a aglomeracích v ČR	7
Tabulka 3. Rychlost propojení metropolí a aglomerací po silniční síti v roce 2020	8
Tabulka 4 Rychlost propojení metropolí a aglomerací po železniční síti v roce 2020	8
Tabulka 5 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v metropolích a aglomeracích v letech 2009-2018.....	9
Tabulka 6 Podíl zastavěných ploch na celkové výměře v jádrech metropolí a aglomerací v letech 2010 a 2019.....	11
Tabulka 7 Podíl zastavěných ploch na celkové výměře metropolitních území a aglomerací v letech 2010 a 2019.....	11
Tabulka 8: Délka dálnic a silnic první třídy v ČR v roce 2019	15
Tabulka 9: Osoby pracující ve výzkumu a vývoji (přepočtené osoby)	24
Tabulka 10: Celkové výdaje na VaV (GERD) v milionech Kč	24
Tabulka 11: Celkové výdaje na VaV (GERD) v milionech Kč v poměru k HDP kraje	25
Tabulka 12: Struktura zaměstnanosti. Zdroj: VŠPS, ČSÚ.	26
Tabulka 13 Plochy dotčené těžbou a rekultivací po těžbě v krajích v letech 2016-2018.....	29
Tabulka 14. Okresy s nejvyšším počtem osob pracujících ve výzkumu a vývoji v roce 2018 (FTE)....	34
Tabulka 15: Seznam ORP podle příjmových kvartilů (nominální příjmy).....	43
Tabulka 16 Seznam ORP podle příjmových kvartilů v regionální paritě kupní síly (reálné příjmy).....	46

Obrázek 1 Rozdělení průměrných 24hodinových koncentrací PM10 na městských a předměstských pozadových měřicích stanicích AIM, rok 2019.....	10
Obrázek 2 Dlouhodobá míra nezaměstnanosti v regionálních centrech a jejich zázemích.....	13
Obrázek 3 Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních na počet obyvatel v roce 2019.....	14
Obrázek 4 Dlouhodobý vývoj hrubé míry migračního salda v různých typech regionálních center.....	16
Obrázek 5 Dlouhodobý vývoj indexu stáří.....	17
Obrázek 6 Lesní pozemky ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností k 31. 12. 2015.....	17
Obrázek 7 Evidované kůrovcové dříví ve smrkových porostech v r. 2018	18
Obrázek 8 Podíl orné půdy na rozloze kraje a okresu v roce 2018	18
Obrázek 9 Zvláště chráněná území v okresech k 31. 12. 2017	19
Obrázek 10: Maloplošná zvláště chráněná území k 31. 12. 2018	19
Obrázek 11: Území soustavy Natura 2000 v ČR – evropsky významné lokality k 31. 12. 2018	20
Obrázek 12: Výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů energie v ČR v roce 2018	20
Obrázek 13: Výroba elektřiny podle druhu elektráren v ČR v roce 2018.....	21
Obrázek 14: Spotřeba energie dle odvětví v roce 2018.....	21
Obrázek 15: Způsob vytápění domácností v roce 2018.....	22
Obrázek 16: Hrubý domácí produkt na obyvatele v běžných cenách v Kč v letech 2000-2018	23
Obrázek 17: Čistý disponibilní důchod v běžných cenách v Kč v letech 2000-2018	24
Obrázek 18: Podíl nezaměstnaných	25
Obrázek 19: Vývoj počtu obyvatel ve strukturálně postižených regionech	27
Obrázek 20 Oblasti ČR s překročenými imisními limity pro ochranu lidského zdraví (bez zahrnutí přízemního ozonu).....	29

1. Vstupní metodické poznámky

Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ (dále jen „SRR“) předpokládá každoroční zpracování Monitorovací zprávy (dále jen „Zpráva“), která má následující ambice:

- Vyhodnotit aktuální socioekonomickou situaci v jednotlivých typech území definovaných SRR.
- Vyhodnotit stav indikátorů ke globálnímu cíli ukotvených v SRR.

Tato Zpráva je chápána jako „nultá“, neboť je předkládána vládě ČR v prosinci 2020, tedy před zahájením implementace SRR. Tento dokument navazuje na Zprávu o uplatňování Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020 a Vstupní analytický podklad Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+, které byly zpracovány v roce 2017.

Zpráva z velké části čerpá z analýz zpracovaných pro účely MMR pro hodnocení stavu jednotlivých typů území SRR (Evaluation Advisory Central Europe 2019 a 2020) a pro zpracování strategických dokumentů (Berman Group & BeePartner 2020).

Snahou zpracovatelů bylo vytvořit stručný materiál, který poskytne základní informace o jednotlivých typech území SRR. U jednotlivých charakteristik (např. trh práce, doprava, ekonomická výkonnost) jsou proto vytaženy stěžejní indikátory. Pro detailní popis jednotlivých témat v různých typech území lze odkázat na zdrojové dokumenty.

2. Hlavní výsledky

Metropolitní území a Aglomerace

- Vyšší podíl high-tech odvětví na zaměstnanost, než je průměr ČR (4,98 %), vykazují Brněnská a Pražská metropolitní oblast a také Hradecko-pardubická aglomerace.
- Tempo výstavby dálnic v posledních letech významně nemění rychlost spojení mezi metropolemi a aglomeracemi navzájem a s významnými centry osídlení v zahraničí.
- Nejvyšší nezaměstnanost v kategorii metropolí a aglomerací vykazovaly i v období hospodářské prosperity Ústecko-chomutovská aglomerace a Ostravské metropolitní území. Nejnižší nezaměstnanost naopak vykazovala Plzeňská, Českobudějovická a Mladoboleslavská aglomerace.
- Relativně nejhorší kvalita ovzduší zůstává v Ostravském metropolitním území.

Regionální centra a jejich venkovské zázemí

- Regionální centra a jejich zázemí ležící mimo HSOÚ postupně snižují zaměstnanost v odvětvích těžkého průmyslu.
- Ve většině regionálních center dochází ke zlepšování situace v oblasti migrace (tj. celkový úbytek obyvatel stěhováním není tak velký, neboť se snižuje rozdíl mezi vystěhovanými a přistěhovanými). Regionální centra lokalizované v exponované poloze (např. v blízkosti krajských měst) vykazují dlouhodobě kladné migrační saldo.

Strukturálně postižené regiony

- Z dlouhodobého pohledu konverguje k průměrné úrovni ekonomické vyspělosti ČR jen Moravskoslezský kraj, Ústecký a Karlovarský kraj mírně ale setrvale ztrácejí.
- Ukazatel "celkové výdaje na VaV" ukazuje podstatné zaostávání Karlovarského a Ústeckého kraje za ostatními regiony ČR. V Moravskoslezském kraji tento odstup není tak výrazný, což je především důsledkem značného nárůstu investic do VaV v sektoru VŠ a od roku 2011 i ve firemním segmentu.
- Celkově platí, že od roku 2012 dále zažívají všechny tři kraje setrvalý úbytek počtu obyvatel daný především emigračními trendy (v MSK) a podpořený postupným stárnutím populace spolu s klesající úrovní porodnosti.
- Mezi lety 2010 a 2019 došlo u většiny aglomerací a metropolí k nárůstu podílu zastavěných ploch z celkové výměry obcí, a to jak v jádrových městech, tak v součtu za všechny obce spadající do příslušných metropolí a aglomerací. Výjimkou jsou Ostravská metropolitní oblast a Karlovarská aglomerace (kde podíl zastavěných ploch v čase klesal) a Ústecká aglomerace (kde podíl zastavěných ploch stagnoval).

Hospodářsky a sociálně ohrožená území

- Hospodářsky a sociálně ohrožená území (HSOÚ) představují velmi heterogenní skupinu regionů. Některá z HSOÚ jsou charakteristická vysokým podílem zaměstnaných v priméru, a to i výrazně nad průměr ČR. Jiná skupina HSOÚ naopak výrazně převyšuje průměr ČR v podílu zaměstnaných v průmyslu.
- Nejhorší dostupnost autobusovou dopravou dosahují izolované SO ORP, která se zpravidla nacházejí na rozhraní dvou nebo více krajů nebo v bezprostředním příhraničí.
- Nejrychleji dochází ke stárnutí populace na severu Olomouckého a Moravskoslezského kraje, dále obecně v periferních oblastech českého pohraničí, či SO ORP na hranicích více krajů
- V ČR existují HSOÚ, kde se počet lékařů na 1000 obyvatel snižuje, respektive stagnuje. Je tomu tak celkem u 11 HSOÚ. Ty se nacházejí zejména v Ústeckém kraji a na severní a severozápadní Moravě.
- V HSOÚ je vzhledem k úbytku počtu obyvatel často menší tlak na veřejné služby a je zde tak relativně lepší dostupnost například předškolního vzdělávání.

3. Aktuální stav v typech území SRR

3.1. Metropolitní území a Aglomerace

Kapitola je založena převážně na materiálu „Hodnocení ekonomické výkonnosti 13 aglomerací“, který byl zpracován v roce 2019 (Evaluation Advisory Central Europe, 2019). **Analyzována jsou (až na výjimky) data za jádrová města metropolí a aglomerací.** V případech, kdy jsou analyzována celá území metropolí a aglomerací je pracováno s vymezením pro těchto území pro účely nástroje Integrated Territorial Investment (ITI) pro období 2021-2027. Vymezení metropolí a aglomerací (resp. ITI) do úrovně obcí je přílohou AP SRR 21-22¹.

V horizontu posledních deseti let jsou mezi metropolemi a aglomeracemi významné rozdíly z pohledu jejich populačního růstu / úbytku (viz tabulka 1). Zatímco v Pražské metropolitní oblasti došlo k růstu počtu obyvatel o takřka 200 tisíc, v Ostravské metropolitní oblasti naopak došlo k poklesu o více než 40 tisíc obyvatel.

Tabulka 1 Vývoj počtu obyvatel v metropolitních územích a aglomeracích mezi lety 2020 a 2010

Metropole/aglomerace	počet obyvatel 2010	počet obyvatel 2020	rozdíl mezi lety 2020 a 2010
Pražská	1 956 545	2 151 569	195 024
Brněnská	663 462	699 856	36 394
Pízeňská	296 598	312 656	16 058
Českobudějovická	164 870	173 983	9 113
Hradecko-pardubická	334 941	342 917	7 976
Liberecko-jablonecká	214 508	221 241	6 733
Mladoboleslavská	98 425	103 170	4 745
Jihlavská	92 134	93 964	1 830
Zlínská	130 307	130 273	-34
Olomoucká	399 943	398 518	-1 425
Karlovarská	143 543	138 944	-4 599
Ústecko-chomutovská	576 236	563 135	-13 101
Ostravská	1 021 140	979 773	-41 367

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočet.

3.1.1 Ekonomika, výzkum a vývoj

Vazba na specifický cíl 1.1: Napomáhat transformaci metropolitních ekonomik směrem k činnostem s vyšší přidanou hodnotou a k ekonomice založené na znalostech, vytvářet podmínky pro významnější a intenzivnější zapojení firem do evropské a světové ekonomiky a pro posílení postavení metropolitních území ve střední Evropě v konkurenci podobných území

Mezi metropolemi a aglomeracemi, které představují jádrové oblasti s významnou koncentrací ekonomických aktivit, existují relativně vysoké rozdíly.

Z hlediska odvětvové struktury lze u většiny měst pozorovat zvyšující se podíl high-tech odvětví, kde je soustředěno 85 % high-tech odvětví na zaměstnanosti. Z územního hlediska je high-tech koncentrován do Pražské metropolitní oblasti, z oborového hlediska pak do činností v oblasti poskytování ICT služeb. Vyšší podíl high-tech odvětví na zaměstnanost, než je průměr ČR (4,98 %), vykazují Brněnská a Pražská metropolitní oblast a také Hradecko-pardubická aglomerace.

Dlouhodobý vývoj odvětvové struktury ukazuje rostoucí diverzifikaci ekonomických aktivit. Vyšší míru diversifikace, než je průměr ČR (0,113), vykazovala Pražská a Brněnská metropolitní oblast a Českobudějovická aglomerace. Naopak výrazná specializace je dlouhodobě sledována

¹ Do analýzy v této kapitole je zařazeno i město Mladá Boleslav a jeho zázemí, ačkoliv dle Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ je považováno za regionální centrum vyššího řádu (nicméně implementující nástroj ITI).

v Mladoboleslavské aglomeraci (automotive průmysl). Vysoký podíl specializace vykazují i aglomerace Liberec-Jablonec, Jihlava, Plzeň a Zlín. V posledních deseti letech aglomerace s vysokou mírou specializace vykazují výrazný trend k diversifikaci.

Pražská a Brněnská metropolitní oblast vykazují nejvyšší částku na VaV aktivity v přepočtu na VaV pracovníky. Finanční prostředky jsou u těchto typů měst dlouhodobě rostoucí. Tomu odpovídá i publikační aktivita přepočtená na VaV pracovníky. Nejvyšší počet publikovaných výsledků, než je průměr ČR (649), vykazují metropole Praha, Brno a Ostrava, z aglomerací Olomouc a České Budějovice. Naopak aglomerace Ústí-Chomutov, Karlovy Vary, Zlín, Jihlava dlouhodobě vykazují pokles hodnoty veřejných výdajů na VaV aktivity ve srovnání s ostatními. Oborové zaměření VaV aktivit je v přepočtu na veřejné výdaje u většiny metropolí a aglomerací diversifikované.

Tabulka 2 Vývoj vybraných ukazatelů v metropolitních oblastech a aglomeracích v ČR

	Podíl high-tech odvětví na zaměstnanosti (2018, %)	Míra specializace zaměstnanosti dle odvětví (2018, hodnota H-H indexu).	Hodnota výzkumných projektů podpořená z veřejných zdrojů v přepočtu na VaV pracovníky (tříletý průměr 2016-2018, v tis. Kč)	Počet publikačních výsledků ročně na 1 000 pracovníků VaV v kraji (tříletý průměr 2016-2018).
Pražská metropolitní oblast	7,05	0,088	1 835	713
Brněnská metropolitní oblast	7,79	0,101	1 671	710
Ostravská metropolitní oblast	3,36	0,126	970	715
Plzeňská aglomerace	3,88	0,158	1 717	446
Olomoucká aglomerace	4,17	0,161	1 910	805
Hradecko-Pardubická aglomerace	5,59	0,121	642	383
Ústecko-chomutovská aglomerace	1,44	0,132	731	474
Liberecko-jablonecká aglomerace	3,03	0,202	953	321
Českobudějovická aglomerace	2,22	0,113	1 082	748
Zlínská aglomerace	2,99	0,160	466	379
Jihlavská aglomerace	1,36	0,189	174	101
Karlovarská aglomerace	0,49	0,124	559	0
Mladoboleslavská aglomerace	2,21	0,239	0,30	6

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat z RES, databáze CEP, RIV, RVVI.

3.1.2 Doprava

Vazba na specifický cíl 1.2: Zlepšit dopravní spojení mezi metropolemi a významnými středoevropskými centry osídlení, posílit kvalitní dopravní spojení mezi metropolemi a jejich zázemím, zvyšovat atraktivitu jiných způsobů dopravy než individuální automobilové dopravy a zlepšovat propojení různých módů dopravy

Metropole a aglomerace jsou centry ČR, které usilují o co nejlepší napojení do dopravní sítě evropských metropolí a ostatními centry v ČR. Rychlost propojení po silniční (dálniční) a železniční síti je jedním klíčových parametrů kvality napojení a zároveň indikuje úspěšnost dobudování dálniční a železniční sítě. Od roku 2016 do roku 2019 se délka dálnic v provozu zvýšila o takřka 54 km (Ministerstvo dopravy, 2019). Tento nárůst byl dán z velké části otevřením nových úseků dálnic D1 (mezi Přerovem a Lipníkem) a D3 (před Českými Budějovicemi). Rychlost propojení mezi metropolemi a aglomeracemi a významnými jádry v zahraničí je shrnuta v tabulce 2 (silniční) a tabulce 3 (železniční).

Tabulka 3. Rychlost propojení metropolí a aglomerací po silniční síti v roce 2020

Do Z	Pr	B	Ov	Pl	OI	ZI	HK	Pa	ÚnL	Lib	Ji	KV	ČB	Ber	Mün	War	Bra	Wien
Pr		1:50	3:10	1:05	2:30	2:40	1:10	1:15	0:55	1:15	1:05	1:40	1:30	3:20	3:30	6:00	2:50	3:20
B	1:50		1:30	2:40	0:55	1:00	2:10	2:00	2:50	2:40	0:55	3:20	2:10	5:00	5:00	5:10	1:15	1:40
Ov	3:10	1:30		4:00	1:00	1:20	2:30	2:30	4:00	3:50	2:10	4:40	3:30	5:00	6:20	4:00	2:30	3:00
Pl	1:05	2:40	4:00		3:20	3:30	2:00	2:10	1:50	2:00	2:00	1:05	1:50	4:10	2:40	6:50	3:40	4:00
OI	2:30	0:55	1:00	3:20		1:05	1:50	1:50	3:20	3:10	1:30	4:00	2:50	5:40	5:40	4:40	1:50	2:20
ZI	2:40	1:00	1:20	3:30	1:05		2:30	2:30	3:30	3:30	1:40	4:00	2:50	5:50	5:40	5:00	2:00	2:20
HK	1:10	2:10	2:30	2:00	1:50	2:30		0:22	1:40	1:20	1:30	2:40	2:20	4:00	4:30	5:20	3:10	3:40
Pa	1:15	2:00	2:30	2:10	1:50	2:30	0:22		1:50	1:40	1:20	2:40	2:30	4:10	4:40	5:30	3:00	3:20
ÚnL	0:55	2:50	4:00	1:50	3:20	3:30	1:40	1:50		1:20	2:00	1:30	2:20	2:30	4:20	5:50	3:40	4:10
Lib	1:05	2:40	3:50	2:00	3:10	3:30	1:20	1:40	1:20		2:00	2:30	2:20	3:10	4:30	5:00	3:40	4:10
Ji	1:25	0:55	2:10	2:00	1:30	1:40	1:30	1:20	2:00	2:00		2:40	1:30	4:20	4:30	5:50	1:50	2:20
KV	1:40	3:20	4:40	1:05	4:00	4:00	2:40	2:40	1:30	2:30	2:40		2:50	3:40	2:50	6:50	4:10	4:30
ČB	1:30	2:10	3:30	1:50	2:50	2:50	2:20	2:30	2:20	2:20	1:30	2:50		4:50	3:30	7:00	3:10	2:30
Ber	3:20	5:00	5:00	4:10	5:40	5:50	4:00	4:10	2:30	3:10	4:20	3:40	4:50					
Mün	3:30	5:00	6:20	2:40	5:40	5:40	4:30	4:40	4:20	4:30	4:30	2:50	3:30					
War	6:00	5:10	4:00	6:50	4:40	5:00	5:20	5:30	5:50	5:00	5:50	6:50	7:00					
Bra	2:50	1:15	2:30	3:40	1:50	2:00	3:10	3:00	3:40	3:40	1:50	4:10	3:10					
Wien	3:20	1:40	3:00	4:00	2:20	2:20	3:40	3:20	4:10	4:10	2:20	4:30	2:30					

Zdroj: Google maps, středa 19. 2. 2020 od 14. – 15.00.

Tabulka 4 Rychlost propojení metropolí a aglomerací po železniční síti v roce 2020

Do Z	Pr	B	Ov	Pl	OI	ZI	HK	Pa	ÚnL	Lib	Ji	KV	ČB	Ber	Mün	War	Bra	Wien
Pr		2:27	2:56	1:14	0:02	3:21	1:25	0:52	1:09	2:49	2:20	3:11	2:02	4:09	5:33	7:35	3:52	3:59
B	2:27		2:27	4:03	1:33	2:15	2:16	1:32	4:04	4:18	1:51	6:06	4:20	7:04	5:53	6:51	1:23	1:25
Ov	2:56	2:27		4:36	0:57	2:03	2:33	1:59	4:19	5:32	4:40	6:20	5:31	7:26	7:31	4:13	2:50	2:49
Pl	1:14	4:03	4:36		3:43	5:06	3:03	2:33	2:41	4:35	4:13	2:35	1:52	5:41	4:08	9:16	5:50	5:00
OI	2:02	1:33	0:57	3:43		1:32	1:38	1:08	3:24	4:35	3:58	5:26	4:41	6:24	7:22	5:31	2:30	2:29
ZI	3:21	2:15	2:03	5:06	1:32		3:30	3:02	5:49	7:08	4:33	7:50	7:05	10:48	není	6:22	2:57	3:14
HK	1:25	2:16	2:33	3:03	1:38	3:30		0:16	2:53	2:29	2:57	4:41	3:55	5:53	7:41	7:12	3:35	3:45
Pa	0:52	1:32	1:59	2:33	1:08	3:02	0:16		2:12	2:52	2:31	4:14	3:18	5:12	6:49	6:41	2:57	3:01
ÚnL	1:09	4:04	4:19	2:41	3:24	5:49	2:53	2:12		2:01	3:46	1:55	3:43	2:58	5:50	9:01	5:30	5:34
Lib	2:49	4:18	5:32	4:35	4:35	7:08	2:29	2:52	2:01		4:30	4:15	5:05	4:03	7:24	9:08	5:47	5:46
Ji	2:20	1:51	4:40	4:13	3:58	4:33	2:57	2:31	3:46	4:30		6:06	2:22	7:16	8:12	9:54	4:23	3:58
KV	3:11	6:06	6:20	2:35	5:26	7:50	4:41	4:14	1:55	4:15	6:06		4:25	5:26	3:57	11:25	7:35	7:15
ČB	2:02	4:20	5:31	1:52	4:41	7:05	3:55	3:18	3:43	5:05	2:22	4:25		6:46	5:28	10:37	4:36	3:19
Ber	4:09	7:04	7:26	5:41	6:24	10:48	5:53	5:12	2:58	4:03	7:16	5:26	6:46					
Mün	5:33	5:53	7:31	4:08	7:22	není	7:41	6:49	5:50	7:24	8:12	8:57	5:28					
War	7:35	6:51	4:13	9:16	5:31	6:22	7:12	6:41	9:01	9:08	9:54	11:25	10:37					
Bra	3:52	1:23	2:50	5:50	2:30	2:57	3:35	2:57	5:30	5:47	4:23	7:35	4:36					
Wien	3:59	1:25	2:49	5:00	2:25	3:14	3:45	3:01	5:34	5:46	3:58	7:15	3:19					

Zdroj: Google maps, středa 19. 2. 2020.

Priority: a) v co nejkratším čase z bodu A do bodu B v časech 6:00 - 16:00 hod. (výjimky 17:00 - 18:00 hod.)
 b) čistě vlakové spojení (nikoli kombinace autobus+ vlak), c) neřídíme se počtem přestupů

Počet přestupů: 1, 2, 3, 4

3.1.3 Trh práce a občanská vybavenost

Vazba na specifický cíl 1.3: Zajistit občanskou vybavenost v dostatečném rozsahu a dostupnosti v jádrech metropolitních oblastí, suburbíích i v širším zázemí a omezit riziko vzniku sociální polarizace a segregovaných či vyloučených lokalit

Zaměstnanost

Zaměstnanost v high-tech sektoru se primárně koncentruje v metropolitních územích a aglomeracích. Největší podíl vykazují Pražská a Brněnská metropolitní oblast. Na území všech metropolí a aglomerací se koncentruje 85 % všech high-tech odvětví z celé ČR. Z oborů jsou nejvíce zastoupeny činnosti v oblasti poskytování ICT služeb, VaV, výroba měřicích a medicínských elektronických přístrojů, informační a audiovizuální činnost, výroba počítačů a elektronických součástí až po farmaceutický průmysl.

Dominantní odvětví zaměstnanosti z hlediska odvětvové specializace představuje zpracovatelský průmysl. Zastoupení zpracovatelského průmyslu se v tomto typu území pohybuje okolo 30 % (Praha: 11 %, Mladá Boleslav: 45 %). Mezi nejvíce zastoupená odvětví podle zaměstnanosti patří: výroba motorových vozidel, přívesů a návěsů, výroba kovových konstrukcí, výroba strojů a zařízení, výroba elektrických zařízení a potravinářských výrobků.

Porovnáme-li území z hlediska nezaměstnanosti, tak dlouhodobě nejvyšší míru nezaměstnanosti vykazují Ostravská metropole a Ústecko-Chomutovská aglomerace. Z posledních deset let můžeme i u těchto dvou území pozorovat postupný pokles. Naopak dlouhodobě nejnižší nezaměstnanost a zároveň nejmenší dynamiku změny je typická pro Pražskou metropolitní oblast a aglomerace Mladé Boleslavi, Plzně, Českých Budějovic, Zlína a Hradecko-Pardubické oblasti.

Tabulka 5 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v metropolích a aglomeracích v letech 2009-2018.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Pražská metropolitní oblast	5,67	6,37	6,04	5,92	5,80	5,27	4,45	3,53	2,51	2,07
Brněnská metropolitní oblast	9,20	9,80	9,00	8,59	8,19	7,56	6,40	5,58	4,13	3,46
Ostravská metropolitní oblast	12,06	12,04	10,77	10,61	10,46	9,57	8,34	7,36	5,74	4,59
Plzeňská aglomerace	7,60	7,78	6,80	6,31	5,82	4,96	3,89	2,90	2,16	1,76
Olomoucká aglomerace	11,40	11,62	10,60	10,03	9,46	8,50	6,68	5,56	4,00	3,04
Hradecko-Pardubická aglomerace	7,46	7,93	7,19	7,13	7,08	5,89	4,84	3,69	2,68	2,21
Ústecko-chomutovská aglomerace	13,81	14,25	13,62	12,85	12,08	11,26	9,46	8,25	5,71	4,65
Liberecko-jablonecká aglomerace	9,75	9,75	8,59	8,42	8,26	7,42	6,37	5,21	3,89	3,26
Českobudějovická aglomerace	6,12	6,75	6,19	6,13	6,07	4,94	3,90	3,12	2,41	1,85
Zlínská aglomerace	8,58	8,47	7,11	7,06	7,02	6,51	5,11	3,78	2,80	2,30
Jihlavská aglomerace	10,61	10,07	8,90	8,11	7,31	6,66	5,44	4,33	3,23	2,87
Karlovarská aglomerace	11,33	11,52	10,11	9,61	9,10	8,38	7,06	5,78	3,65	3,10
Mladoboleslavská aglomerace	5,30	5,92	5,05	4,66	4,27	4,23	3,39	2,61	1,93	1,83
Průměr	9,15	9,41	8,46	8,11	7,76	7,01	5,79	4,75	3,45	2,85

Zdroj: Portál MPSV, ČSÚ, vlastní zpracování.

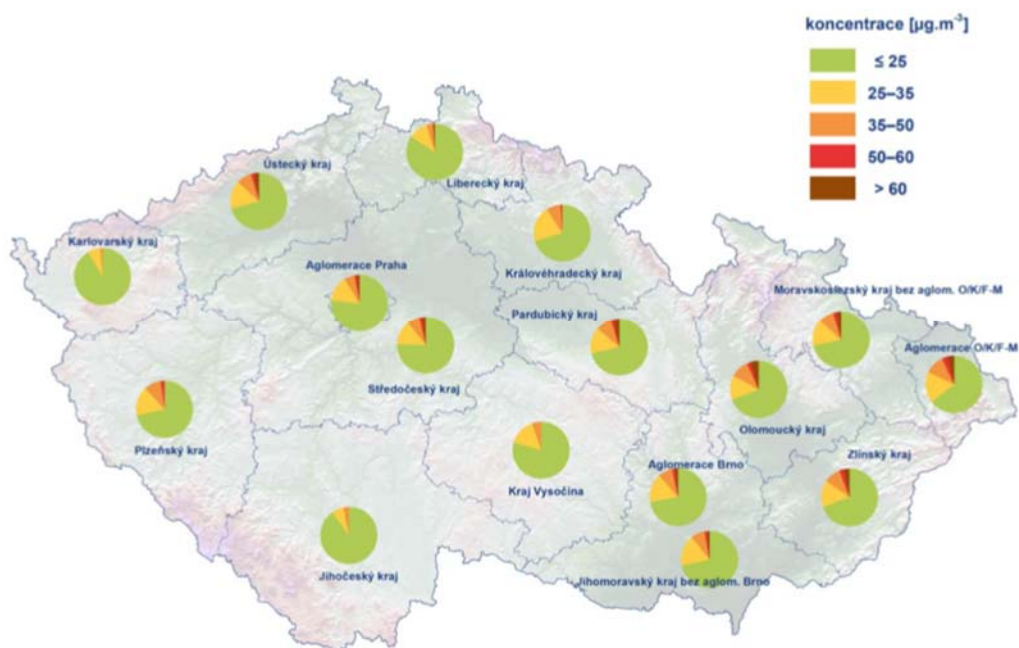
3.1.4 Životní prostředí

Vazba na specifický cíl 1.4: Efektivně využívat zastavěné území, omezit zastavování volné krajiny vyvolávané růstem metropolitních území, rozšiřovat a propojovat plochy a hmoty zeleně v intravilánech a zefektivnit hospodaření s vodou a energií v metropolitních územích

Ovzduší

Dle Českého hydrometeorologického ústavu (ČHMÚ 2019) byl v roce 2019 denní imisní limit suspendovaných částic PM₁₀ překročen na 10 stanicích AIM z celkového počtu 120 (8 % stanic) s nejvyšším počtem překročení v prostoru mezi městy Ostrava/Karviná/Frýdek-Místek.

Obrázek 1 Rozdělení průměrných 24hodinových koncentrací PM₁₀ na městských a předměstských pozadových měřicích stanicích AIM, rok 2019

Zdroj: ČHMÚ (Kvalita ovzduší na území České republiky v roce 2019).

Změna zastavěné plochy v jádrových městech a zázemí

Mezi lety 2010 a 2019 došlo u většiny aglomerací a metropolí k nárůstu podílu zastavěných ploch z celkové výměry obcí, a to jak v jádrových městech, tak v součtu za všechny obce spadající do příslušných metropolí a aglomerací. Výjimkou jsou Ostravská metropolitní oblast a Karlovarská aglomerace (kde podíl zastavěných ploch v čase klesal) a Ústecká aglomerace (kde podíl zastavěných ploch stagnoval). K významnému poklesu podílu zastavěných ploch docházelo v jádrových městech těchto metropolí a aglomerací – tj. v Ostravě, Ústí nad Labem, Chomutově a Karlových Varech.

Tabulka 6 Podíl zastavěných ploch na celkové výměře v jádrech metropolí a aglomerací v letech 2010 a 2019

Jádrové město	podíl zastavěné plochy na celkové výměře obce v roce 2010	podíl zastavěné plochy na celkové výměře obce v roce 2019
Brno	9,12%	9,17%
České Budějovice	10,78%	11,05%
Hradec Králové	6,84%	7,06%
Pardubice	7,92%	8,16%
Jihlava	4,00%	4,23%
Karlovy Vary	5,04%	4,90%
Liberec	6,26%	6,41%
Jablonec nad Nisou	8,11%	8,33%
Mladá Boleslav	9,99%	11,14%
Olomouc	7,11%	7,36%
Ostrava	9,37%	8,68%
Plzeň	7,19%	7,48%
Praha	10,15%	10,21%
Ústí nad Labem	5,72%	5,65%
Chomutov	8,87%	8,33%
Zlín	4,62%	4,79%

Zdroj: ČSÚ (územně analytické podklady); vlastní výpočty

Tabulka 7 Podíl zastavěných ploch na celkové výměře metropolitních území a aglomerací v letech 2010 a 2019

Metropole/aglomerace	podíl zastavěné plochy na celkové výměře obce v roce 2010	podíl zastavěné plochy na celkové výměře obce v roce 2019
Brněnská	2,96%	3,02%
Českobudějovická	1,75%	1,97%
Hradecko-pardubická	3,03%	3,17%
Jihlavská	1,47%	1,51%
Karlovarská	1,77%	1,71%
Liberecko-jablonecká	2,32%	2,39%
Mladoboleslavská	2,32%	2,37%
Olomoucká	2,63%	2,66%
Ostravská	3,23%	3,18%
Plzeňská	2,37%	2,38%
Pražská	3,14%	3,23%
Ústecko-chomutovská	1,95%	1,95%
Zlínská	2,73%	2,82%

Zdroj: ČSÚ (územně analytické podklady); vlastní výpočty.

3.2. Regionální centra a jejich venkovské zázemí

Tato kapitola se zaměřuje na hodnocení aktuální socioekonomické situace v rámci regionálních center a jejich zázemí. Tato regionální centra jsou základními pilíři sídelní soustavy v Česku, u kterých dochází k intenzivním každodenním mikroregionálním procesům (dojíždka za prací, do škol, za administrativními či zdravotnickými službami apod.) Navíc populačně a ekonomicky stabilizovaná regionální centra a jejich venkovské zázemí plní nezastupitelnou roli v péči o krajinu a prostředí obce a udržitelné využívání krajiny.

Z metodického hlediska je nezbytné uvést několik výchozích poznámek ke zpracování této kapitoly. Vzhledem k tomu, že regionální centra dle vymezení v SRR pokrývají celé území Česka a v této monitorovací zprávě jsou postupně hodnoceny trendy ve všech typech území, tak je zřejmé, že by docházelo k překryvům. Navíc byla pro účely této monitorovací zprávy využita data z „Analýzy hospodářské výkonnosti hospodářsky a sociálně ohrožených území podle Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+“, která byla v roce 2020 zpracována externím dodavatelem pro MMR. Tato analýza byla provedena na úrovni ORP (kde jsou vymezena tzv. „hospodářsky a sociálně ohrožená území“, dále HSOÚ). Právě ORP jsou územní jednotkou, která nejvíce odpovídá regionálním centrům a jejich zázemím. Socioekonomické trendy regionálních center a jejich zázemí jsou proto v níže uvedených podkapitolách sledovány v územích ORP mimo HSOÚ (jedná se tedy o území doplňující vymezená HSOÚ, na která je zaměřena specifická pozornost v další kapitole v této monitorovací zprávě). Z toho důvodu bude hlavní pozornost v interpretaci zaměřena na komparaci vývoje a změn v území „stabilizovaných“ ORP (tj. regionálních center a jejich zázemí) s hospodářsky a sociálně ohroženými oblastmi Česka. Tyto dvě skupiny ORP geograficky pokrývají celé Česko podobně jako skupina regionálních center v SRR zahrnuje celé území země. Nejedná se sice o zcela totožné vymezení dle SRR, ale vzhledem k dostupnosti dat se jedná o metodicky vhodné řešení.

3.2.1 Ekonomika

Vazba na specifický cíl 3.1: Vytvořit vhodné podmínky pro diverzifikaci ekonomické základny regionálních center a jejich venkovského zázemí a využití jejich potenciálu a podpořit propojení podnikatelských subjektů ve vztahu k potřebám trhu práce.

V první části je pozornost věnována proměnám struktury zaměstnanosti v hlavních odvětvích ekonomické základny v územích regionálních center. Podíl zaměstnanců v odvětvích primárního sektoru byl v případě „stabilizovaných“ ORP mimo HSOÚ (tj. v územích bez významných ekonomických či sociálních problémů) 1,91%, což je o 1,6 p.b. nižší podíl, než ve zbývajících ORP, které tvoří tzv. HSOÚ. Tento rozdíl se v průběhu posledních 10 let téměř nemění. Naopak podíl zaměstnanců v těžkém průmyslu vykazuje dlouhodobé divergentní tendence. Jinými slovy lze konstatovat, že regionální centra a jejich zázemí ležící mimo HSOÚ postupně snižují zaměstnanost v odvětvích těžkého průmyslu (12,43 % v roce 2018), tak význam těžkého průmyslu ve zbývajících regionálních centrech se nesnižuje a dokonce se u některých ORP zvýšil (22,21 % v roce 2018). Ve stabilizovaných regionálních centrech (území mimo HSOÚ) lze pozorovat pokles o 0,41 p. b. (tj. o 0,13 p. b. ročně). Ukazuje se, že v hospodářsky a sociálně ohrožených územích jsou regionální centra, kde se dlouhodobě nedaří transformovat a diverzifikovat ekonomickou základnu regionů. Naopak mírné konvergenční tendence byly nalezeny v případě zpracovatelského průmyslu, který tvoří nejvýznamnější část průmyslových aktivit v Česku. Hodnocení změn zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu mezi roky 2009 a 2018 odhalilo, že mezi regionálními centry a jejich zázemími se postupně snižují rozdíly. Celkově dochází k dlouhodobému mírnému poklesu podílu osob zaměstnaných ve zpracovatelském průmyslu, a to přibližně o 0,06 – 0,12 p. b. ročně. *K růstu podílu osob zaměstnaných ve zpracovatelském průmyslu dochází pouze v případě těch regionálních center a jejich zázemí, která disponují nejvyšším podílem zaměstnaných osob celkem.* Od roku 2009 se rozdíl mezi regionálními centry v HSOÚ a mimo HSOÚ snížil z 11,36 p. b. na 11,28 p. b. I přesto jsou patrné rozdíly mezi regionálními centry, kdy v územích HSOÚ je podíl zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu stále cca 34,88 % v roce 2018 (zatímco v regionálních centrech ve zbývajících částech Česka tvoří tento podíl „pouze“ 23,6 %).

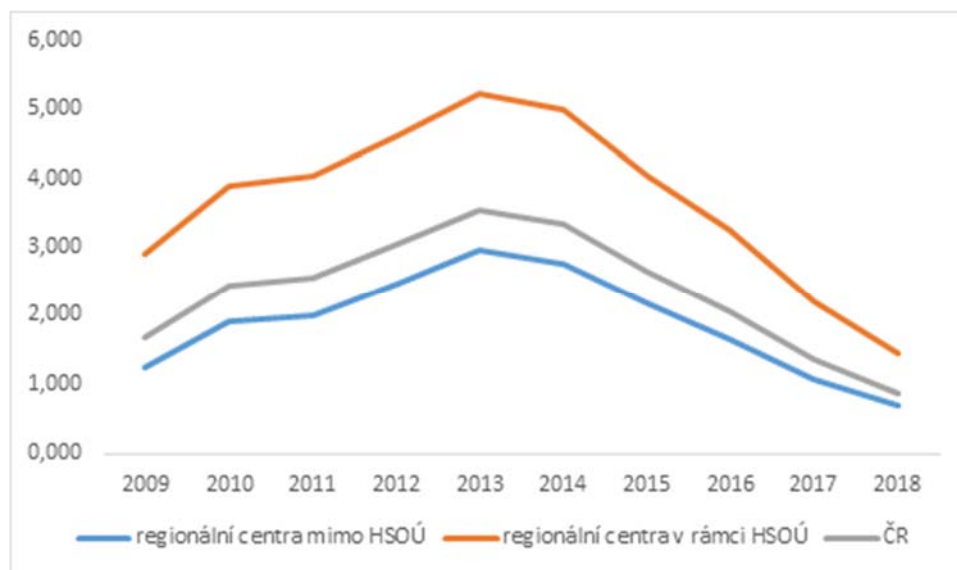
Podobně divergentní tendence lze pozorovat v případě podílu zaměstnaných v high-tech oborech (tj. podíl odvětví s vysokou technologickou náročností dle metodiky ČSÚ). Podíl zaměstnanců v high-tech

průmyslu je v regionálních centrech mimo HSOÚ dlouhodobě vyšší (5,36 % v roce 2018) ve srovnání s regionálními centry, které leží v ekonomicky a sociálně ohrožených územích (tam je podíl pouze 1,5 %). Od roku 2009 pak docházelo k postupné divergenci, rozdíl se v desetiletém období zvýšil o 0,34 p. b., tedy z původních 3,52 p. b. na 3,86 p. b.

V posledním kroku hodnocení strukturálních charakteristik byla měřena míra odvětvové specializace ekonomických základů regionálních center a jejich zázemí (pozn. metodicky byl počítán Hirschman-Herfindal index). Obecně bylo zjištěno, že všechna pozorovaná území mají spíše diverzifikovanou strukturu regionální ekonomiky a také diverzifikace celého Česka se nadále zvyšuje. Dlouhodobě dochází k velmi mírnému a postupnému vyrovnávání odvětvové specializace mezi všemi regionálními centry v Česku. Od roku 2009 se rozdíl snížil o 0,05. Zatímco regionální centra a jejich zázemí v relativně stabilizovaných oblastech Česka vykazují diverzifikovanou a poměrně ustálenou míru diverzifikace, tak v HSOÚ obecně dochází k postupnému zvyšování diverzifikace ekonomiky. Důvodem je skutečnost, že v těchto strukturálně postižených oblastech se nachází regionální centra, jejichž historicky zděděná ekonomická struktura byla vždy spíše specializovaná, z čehož plynou výraznější změny směrem k diverzifikaci ekonomické základny.

Významná variabilita mezi regionálními centry byla nalezena v případě nezaměstnanosti. Konkrétně se dvojnásobná dlouhodobá nezaměstnanost² u regionálních center v HSOÚ ve srovnání s regionálními centry a jejich zázemím ve zbývající části Česka. V souvislosti se velmi silnou konjunkturou od roku 2013 klesá míra dlouhodobé nezaměstnanosti ve všech typech regionálních center a i v nejvíce problémových oblastech se dostala pod 1 %. Nejvyšší pozorovaná míra dlouhodobé nezaměstnanosti byla v roce 2013 v regionálních centrech ležících uvnitř HSOÚ, a to konkrétně 5,22 %. Oproti tomu regionální centra mimo tyto oblasti ve stejném roce vykazovala dlouhodobou nezaměstnanost pouze 2,95 %. V posledních dvou letech ale rozdíl již není tak výrazný, od zmíněného roku 2013 dochází k postupné konvergenci.

Obrázek 2 Dlouhodobá míra nezaměstnanosti v regionálních centrech a jejich zázemích

Zdroj: Analýza hospodářské výkonnosti hospodářsky a sociálně ohrožených území podle Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+.

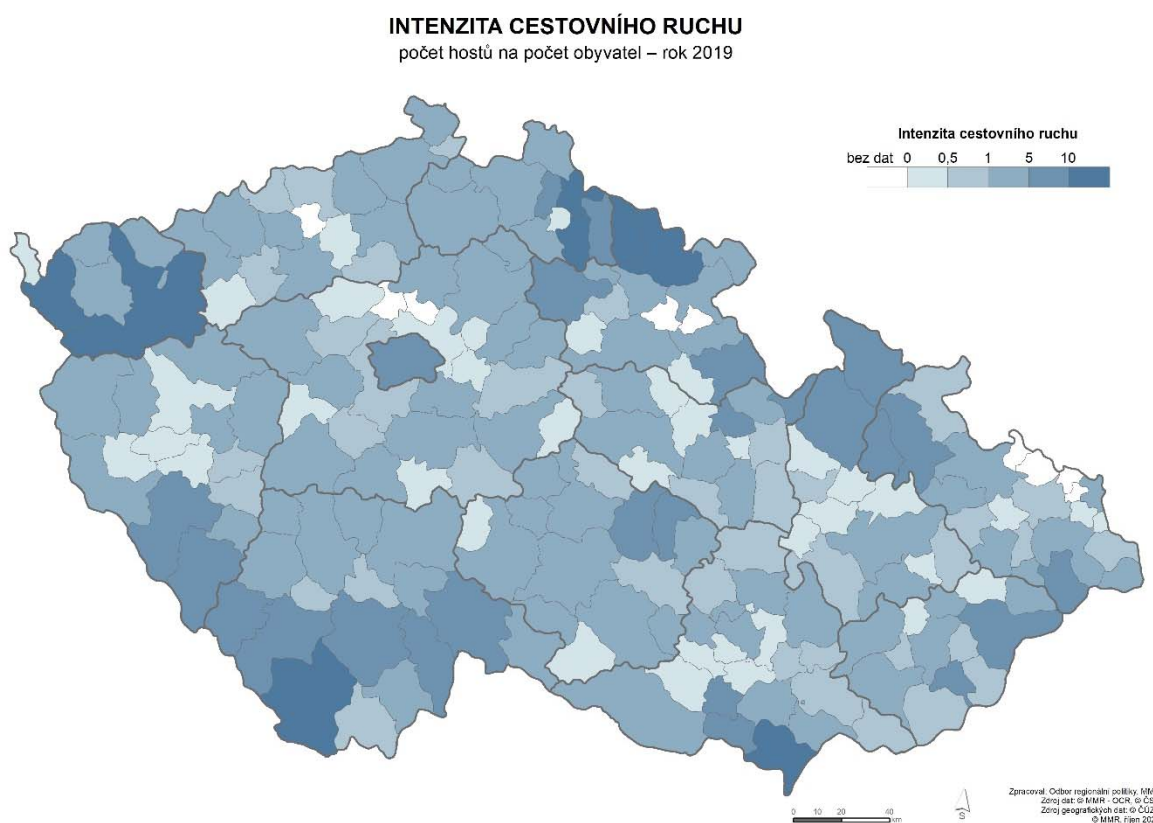
² Podíl počtu nezaměstnaných jeden rok a déle na celkové pracovní síle (v procentech), kde v čitateli je počet nezaměstnaných jeden rok a déle a ve jmenovateli je celkový počet ekonomicky aktivních osob, tj. osoby ve věku 15-64 let

Jednotlivé regiony Česka se významně liší z pohledu své atraktivity v oblasti cestovního ruchu, z čehož pramení rozdílně velký ekonomický přínos, který cestovní ruch lokálním ekonomikám přináší. Data na úrovni krajů lze získat z Regionálního satelitního účtu cestovního ruchu ČSÚ (data níže za rok 2018).

Tato diferenciací je patrná jak na úrovni krajů, tak například i na úrovni správních obvodů s rozšířenou působností. Na úrovni krajů se cestovní ruch nejvíce podílí na celkové hrubé přidané hodnotě (HPH) v Karlovarském kraji (5,6 % na HPH), Praze (3,7 % na HPH) a Jihomoravském kraji (2,9 % HPH). Naopak nejméně se cestovní ruch na HPH podílí v krajích Moravskoslezském, Zlínském, Ústeckém a Kraji Vysočina (u všech krajů 2,1 % na HPH). Obdobná je situace v oblasti zaměstnanosti v cestovním ruchu, kdy nejvyšší podíl zaměstnaných vykazuje opět Karlovarský kraj (8 %). Praha (7,7 %) a Jihomoravský kraj (4,6 %). Nejmenší podíl zaměstnaných v cestovním ruchu naopak vykazuje Ústecký kraj (3 %).

Na úrovni SO ORP (případně i obcí) lze sledovat například počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních. Pokud počet hostů vztáhneme na počet obyvatel SO ORP dosahuje nejvyšší hodnota indikátoru (tj. nejvíce hostů na 1 obyvatele) ve SO ORP Český Krumlov (více než 28 hostů na 1 obyvatele), Trutnov a Semily. Naopak nejmenších hodnot ve SO ORP Český Brod Holešov a Konice

Obrázek 3 Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních na počet obyvatel v roce 2019

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze.

3.2.2 Dopravní dostupnost

Vazba na specifický cíl 3.2: Zlepšit dopravní dostupnost v rámci regionů

Dopravní dostupnost ve smyslu hustoty dopravních komunikací je z podstaty věci územně nerovnoměrná. Nejvyšší hustotu dopravní sítě mají regionální centra s dobrou (exponovanou) dopravní polohou (např. v blízkosti aglomerací či metropolí) a naopak omezenou dostupnost mají periferní území. Regionální centra a jejich zázemí ležící v hospodářsky ohrožených územích zabírají necelých 32 % rozlohy ČR, ale součet délek dálnic a silnic první třídy přitom tvoří 27 % délky všech těchto komunikací v ČR, což značí horší dopravní napojení na vnitrostátní úrovni. Naopak vyšší hustota dálnic a silnic první třídy je patrná v regionálních centrech v blízkosti krajských měst.

Tabulka 8: Délka dálnic a silnic první třídy v ČR v roce 2019

Typ území	Index dostupnosti - délka dálnic a silnic I. třídy na km ²		
	Délka silnic [km]	Rozloha SO ORP [km ²]	Hustota sítě [km/km ²]
Regionální centra mimo HSOÚ	6 417,61	53 861,93	0,119
Regionální centra v rámci HSOÚ	2 395,48	25 004,91	0,096
ČR	8 813,09	78 866,84	0,112

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat Open Street Map, datová sada ČR (2019), ArcČR 500 ver 3.3 (2016) a Google maps (2019).

V rámci Analýzy hospodářské výkonnosti hospodářsky a sociálně ohrožených území podle Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+, která se stala podkladem pro tuto kapitolu, nebyla hodnocena dostupnost autobusové a železniční dopravy za všechny ORP a proto lze vyvozovat jen dílčí trendy. V případě železniční dopravy je zřejmé, že intenzita je vyšší v ORP s regionech s tradičními průmyslovými odvětvími, a naopak podprůměrná intenzita je spíše v méně zalidněných, periferních, ale i environmentálně zachovalých regionálních centrech a jejich zázemích. Obdobné tendence jsou patrné u autobusové dopravy, kde ale významný pozitivní faktor v nabídce spojů představuje blízkost krajských měst. Regionální centra v exponované dopravní poloze mají dlouhodobě nadprůměrnou nabídku spojů autobusové dopravy.

3.2.3 Dostupnost služeb

Vazba na specifický cíl 3.3: Zlepšit dostupnost služeb v regionálních centrech i v jejich venkovském zázemí s důrazem na kulturní dědictví, péči o památky a místní specifika a reagovat na problémy spojené se stárnutím a existencí či vznikem sociálně vyloučených lokalit

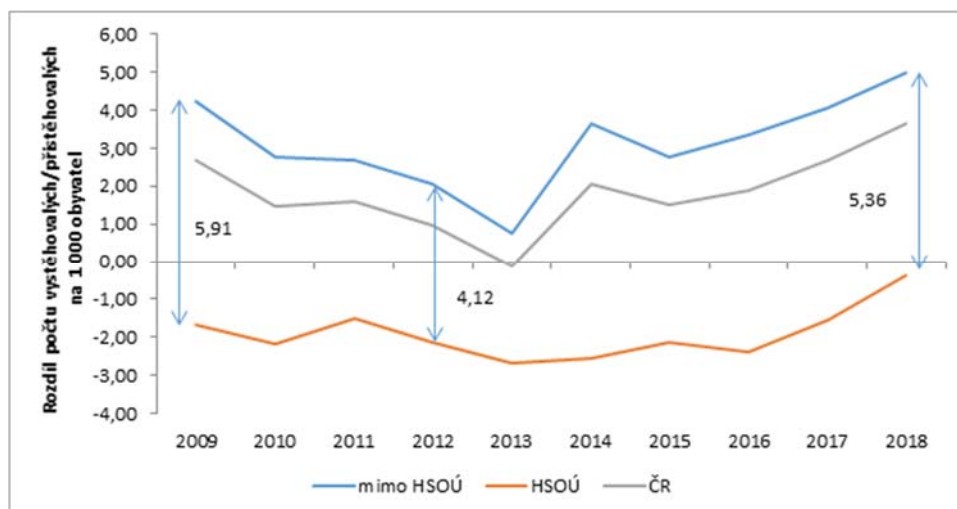
V prvním kroku byla pozornost zaměřena na dostupnost vzdělávání. Z výsledků je jasné, že vyšší dostupnost gymnázií i středních škol s maturitou je v regionálních centrech, která nevykazují významné ekonomické či sociální problémy (tj. ORP mimo HSOÚ). V regionálních centrech spadajících do HSOÚ má gymnázium do 15 minut dostupné průměrně 73 % obyvatel, kdežto v případě ostatních regionálních center v ČR je to 79 %. Navíc je nezbytné upozornit, že v 10 regionálních centrech patřících do HSOÚ se nenachází žádné gymnázium.

Situace v oblasti dostupnosti středních škol s maturitou a gymnázií je navíc umocněna horšími výsledky u maturitních zkoušek na gymnáziích v regionálních centrech v HSOÚ (podíl neúspěšných studentů je 2,08 % vers. 1,27 % v regionálních centrech mimo HSOÚ). V případě středních škol s maturitou je rozdíl výraznější, tj. 18,91 % v regionálních centrech bez významných ekonomických a sociálních problémů versus 16,09 %. I přesto existuje významná regionální variabilita a je např. je celkem 34 SO ORP, které mají nižší podíl neúspěšných studentů ve srovnání s celou ČR.

Významným předpokladem pro dostupnost služeb jsou dlouhodobé demografické tendence a změny. Pokud srovnáme rozdíly v letech 2009 a 2018 mezi regionálními centry a jejich zázemími v hospodářsky a sociálně ohrožených územích a zbylými regionálními centry v Česku, tak došlo k mírné konvergenci (o 0,55 p.b. – viz graf níže). Jinými slovy lze konstatovat, že většině regionálních center dochází ke

zlepšování situace v migraci (tj. celkový úbytek obyvatel stěhováním není tak velký, neboť se snižuje rozdíl mezi vystěhovalými a přistěhovalými). Regionální centra lokalizované v exponované poloze (např. v blízkosti krajských měst) vykazují dlouhodobě kladné migrační saldo.

Obrázek 4 Dlouhodobý vývoj hrubé míry migračního salda v různých typech regionálních center

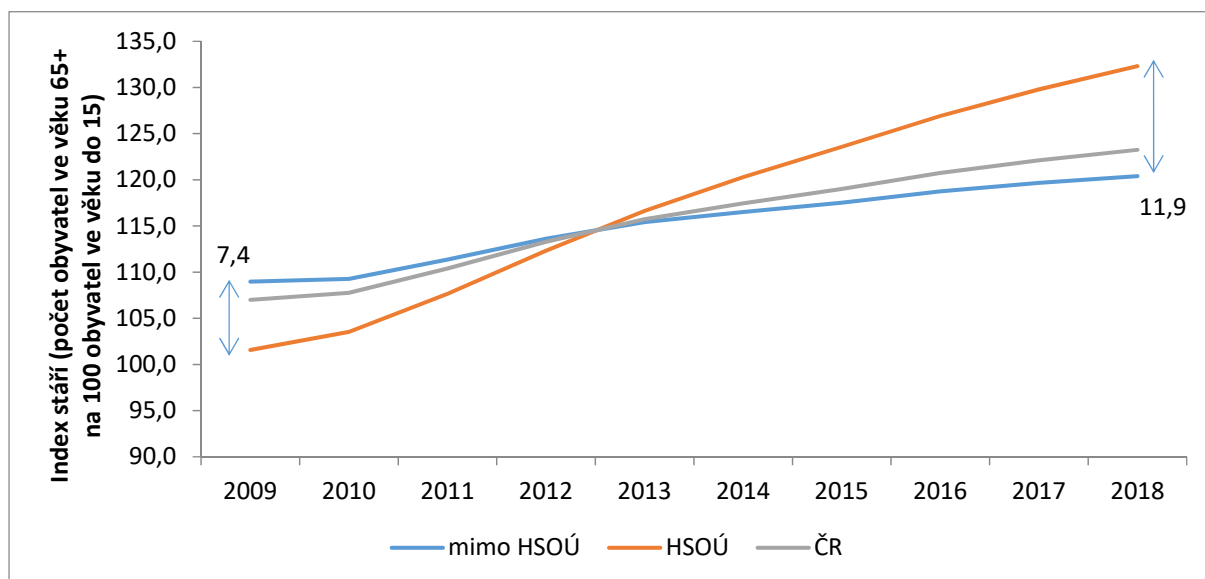

Zdroj: Analýza hospodářské výkonnosti hospodářsky a sociálně ohrožených území podle Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+.

Zvyšující se index stáří je jedním z charakteristických znaků vyspělých společnosti a v tomto ohledu není Česko výjimkou (viz Obrázek 5). Nicméně regionální disparity na úrovni regionálních center a jejich zázemí jsou zjevné. Stárnutí populace těchto regionů je úzce spojeno s migrací – mladí lidé v ekonomicky aktivním věku opouštějí méně perspektivní oblasti a zakládají rodiny ve vyspělejších regionech s lepšími pracovními příležitostmi. Tento jev lze pozorovat na úrovni vnitrostátní i mezinárodní. Tato migrace urychluje stárnutí zejména regionálních center a jejich zázemí, která se nachází v odlehlých oblastech Česka a v ekonomicky či sociálně ohrožených územích, ve kterých se v jejím důsledku rodí méně dětí. Z níže uvedeného obrázku je podstatné sledovat především hlavní trend, který ukazuje, že index stáří se dynamicky zvyšuje především v problémovějších regionálních centrech, kde bude nezbytné řešit dostupnost služeb pro seniory.

Obrázek 5 Dlouhodobý vývoj indexu stáří

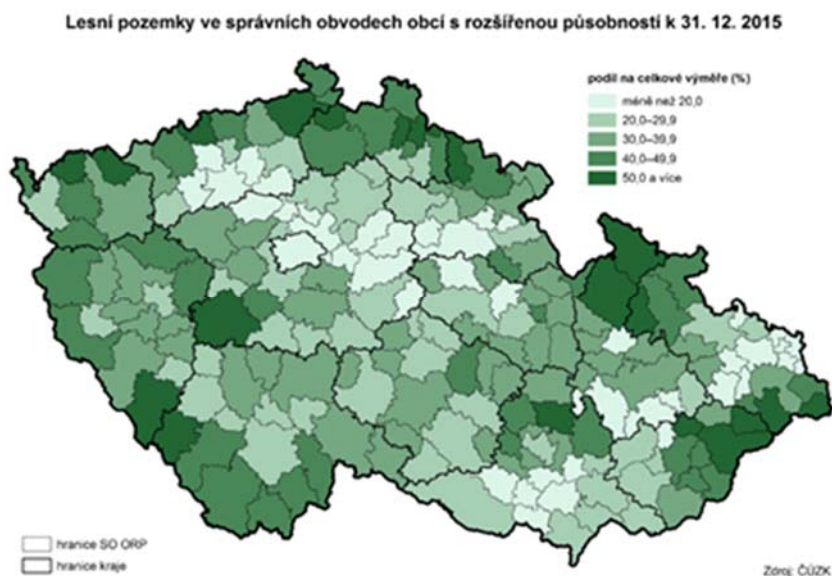
Zdroj: Územně analytické podklady SO ORP ČR (2011-2019), ČSÚ, vlastní zpracování.

3.2.4 Péče o krajinu

Vazba na specifický cíl 3.4: Pečovat o prostředí obce a stabilizovat dlouhodobé využívání krajiny a zamezit její degradaci

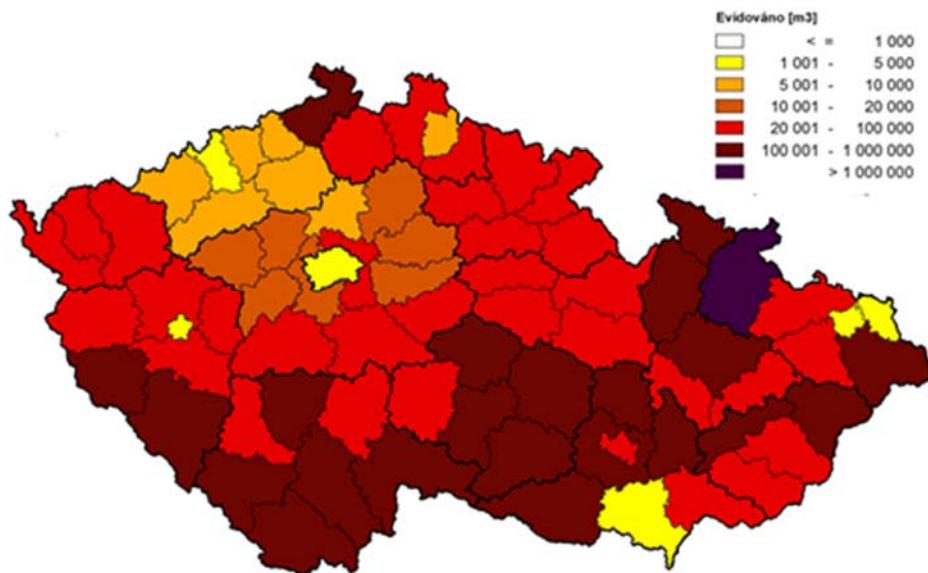
Regionální centra jsou často městy s vysokým podílem zeleně na katastru obce. Významnou rolí obce je péče o její prostředí a usměrňování rozvoje krajiny. V této souvislosti je významná i role zemědělství a lesnictví, jejichž cílem by mělo být udržitelné hospodaření v krajině. V rámci SRR bude pozornost věnována i adaptačním opatřením. S dosažením cíle má souvislost přítomnost a stav lesů v krajině (lesy pokrývají 34 % území). Níže uvedený Obrázek 6 zobrazuje územní diferenciaci regionálních center a jejich zázemí dle podílu lesů na celkové výměře. Nejvyšší podíl dlouhodobě vykazují regionální centra a jejich zázemí v hospodářsky slabších a periferních oblastech (např. ORP v oblasti Jeseníků, Beskyd, Šumavy aj.).

Obrázek 6 Lesní pozemky ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností k 31. 12. 2015

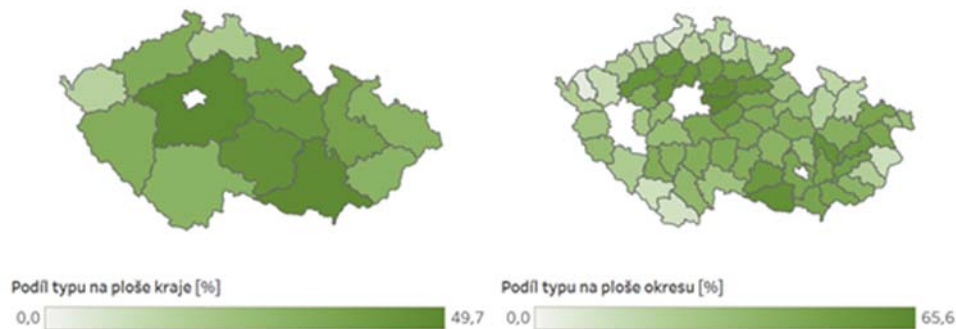
Zdravé a stanovištně vhodné lesy patří k ekologicky nejstabilnějším segmentům krajiny a mají všestranně příznivý vliv na životní prostředí. Jejich význam je z hlediska adaptace na extrémní projevy změny klimatu jednoznačně pozitivní. Bohužel se však rozšiřuje území zasažené kůrovcem. Níže uvedená mapa zobrazuje evidované kůrovcové dříví ve smrkových porostech v roce 2018. Dlouhodobě kritická je situace v zázemí regionálních center v oblasti Jeseníků (zejména Bruntál, Jeseník aj.), dále v regionálních centrech a jejich zázemích v Beskydech, Vysočině a v jižní části Jihočeského a Plzeňského kraje.

Obrázek 7 Evidované kůrovcové dříví ve smrkových porostech v r. 2018

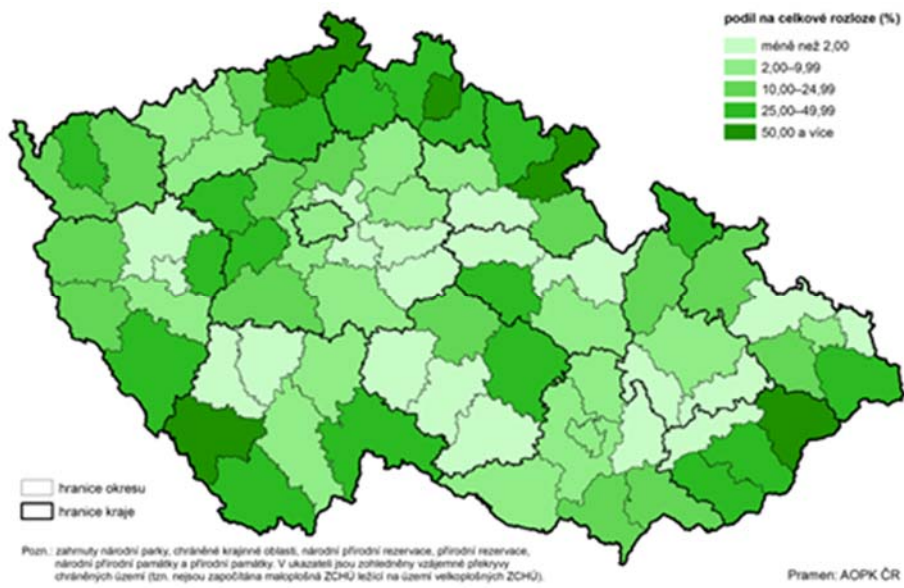
Zdroj: ISSaR Cenia.

Obrázek 8 Podíl orné půdy na rozloze kraje a okresu v roce 2018

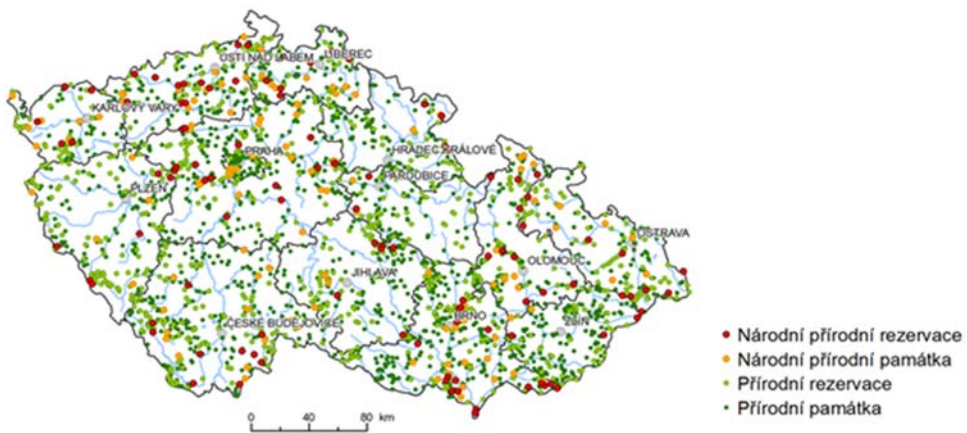
Zdroj: ISSaR Cenia.

Obrázek 9 Zvláště chráněná území v okresech k 31. 12. 2017

Zdroj: ISSaR Cenia.

Obrázek 10: Maloplošná zvláště chráněná území k 31. 12. 2018

Zdroj: ISSaR Cenia.

Obrázek 11: Území soustavy Natura 2000 v ČR – evropsky významné lokality k 31. 12. 2018

Zdroj: AOPK ČR.

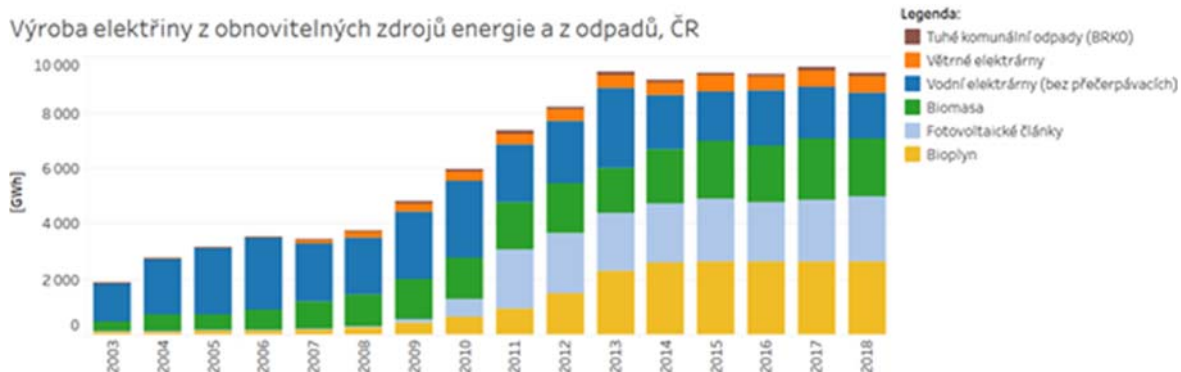
3.2.5 Energetika

Vazba na specifický cíl 3.5: Umožnit energetickou transformaci venkovského zázemí regionálních center

Regionální centra jsou často obklopena venkovskými zázemími, ve kterých se může nacházet vhodné prostředí pro výrobu elektřiny a tepla z obnovitelných zdrojů energie. Zatímco u samotných regionálních center lze v případě ČR pouze obtížně docílit energetické soběstačnosti založené na výrobě energie z obnovitelných zdrojů a energeticky úsporných řešeních, v případě venkovského zázemí je toho v závislosti na lokálních podmínkách možné dosáhnout. Z hlediska potenciálu jsou venkovské oblasti charakteristické větším množstvím lokalit v zastavěném i nezastavěném území, které jsou vhodné pro výstavbu malých výroben z OZE, než je tomu v případě jiných typů území. Z hlediska populační hustoty venkovského zázemí přitom přesahuje potenciál možné produkce elektrické energie její spotřebu v daném území a lze ji dodávat také do blízkých správních center.

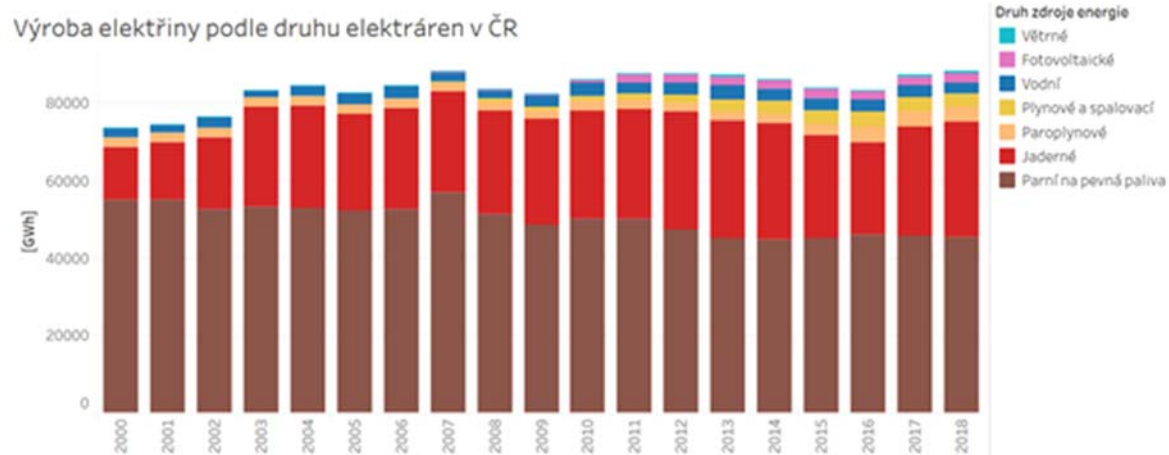
Nicméně datové zdroje na úrovni regionálních center a jejich zázemí nejsou dostupné. Avšak z celonárodních dat je zřejmé, že venkovské zázemí regionálních center nabízí prostor pro malé výroby z OZE, jejichž další rozvoj je však svázán s nezbytnými předpoklady, jako je připravenost elektrické sítě na obnovitelné zdroje či možnost přístupu výrobců na trh s elektřinou. Níže uvedený graf ukazuje, že výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a z odpadů intenzivně rostla zejména mezi roky 2010 a 2013. Od roku 2014 se struktura ani celkový objem vyrobené elektřiny z obnovitelných zdrojů zásadně nezvyšuje.

Obrázek 12: Výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů energie v ČR v roce 2018

Zdroj: ISSaR Cenia.

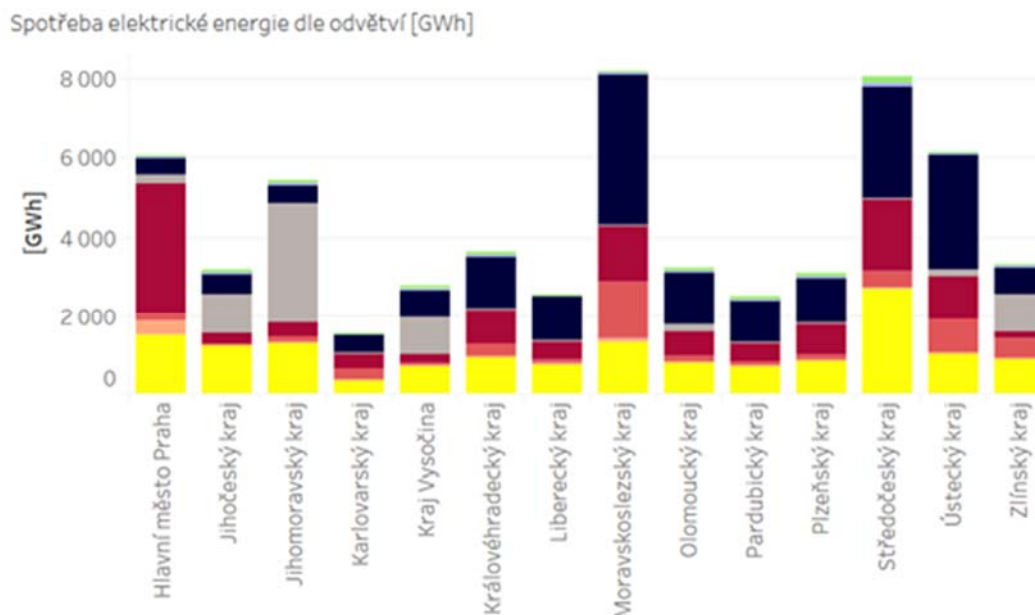
Obrázek 13: Výroba elektřiny podle druhu elektráren v ČR v roce 2018

Zdroj: ISSaR Cenia.

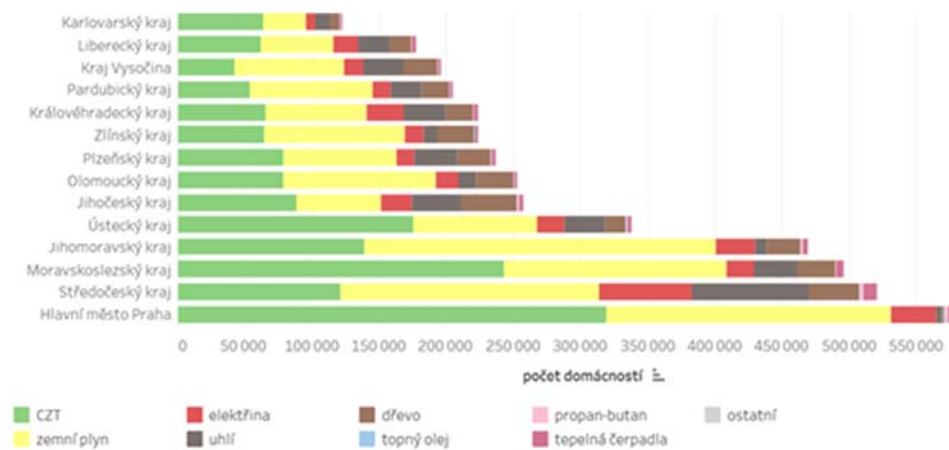
Spotřeba energie i způsob vytápění domácností jsou územně nerovnoměrně rozloženy. Důvodem je samozřejmě jednak nerovnoměrná koncentrace obyvatel (v případě spotřeby energie), ale i odlišná dostupnost různých způsobů vytápění. Obecně nejvyšší spotřeba energie je v krajích Moravskoslezském, Středočeském a Ústeckém. V těchto přirozeně rozsáhlých krajích je řada regionálních center, ve kterých se nachází řada průmyslových podniků, které se na spotřebě energie významným způsobem podílí. Nejvyšší spotřebu domácností lze naopak nalézt ve Středočeském kraji. V těchto populačně i rozlohou velkých krajích se pro vytápění domácností nejvíce využívá zemní plyn, ale např. řada regionálních center a jejich zázemí ve Středočeském kraji využívá pro vytápění elektřinu (jedná se zejména o periferně položená regionální centra).

Obrázek 14: Spotřeba energie dle odvětví v roce 2018

Zdroj: ISSaR Cenia.

Obrázek 15: Způsob vytápění domácností v roce 2018

Zdroj: ISSaR Cenia.

3.3. Strukturálně postižené regiony

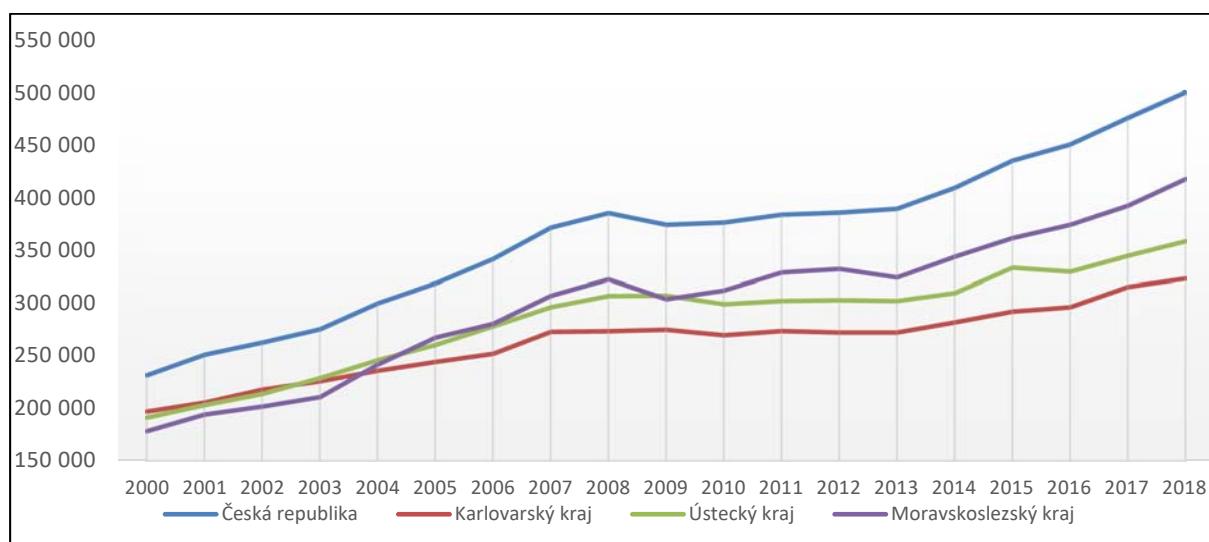
Kapitola založena na aktualizaci „Strategického rámce hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Karlovarského a Moravskoslezského kraje“, která je zpracována v roce 2020 (Berman Group & BeePartner, 2020). Strukturálně postižené kraje jsou vymezeny jako území procházející restrukturalizací ekonomiky.

3.3.1 Ekonomika

Vazba na specifický cíl 4.1: Rostoucí podniky schopné se vyrovnávat se změnami na globálních trzích
Vazba na specifický cíl 4.2: Zvýšení objemu přímých zahraničních investic s vyšší přidanou hodnotou ve strukturálně postižených krajích

HDP přepočtené na obyvatele ilustruje rostoucí ekonomickou výkonnost všech sledovaných krajů. V dosažené ekonomické vyspělosti všechny tři kraje zaostávají za průměrem ČR, a to i bez započtení Prahy. Z dlouhodobého pohledu konverguje k průměrné úrovni ekonomické vyspělosti ČR jen Moravskoslezský kraj, Ústecký a Karlovarský kraj mírně ale setrvale ztrácejí.

Obrázek 16: Hrubý domácí produkt na obyvatele v běžných cenách v Kč v letech 2000-2018

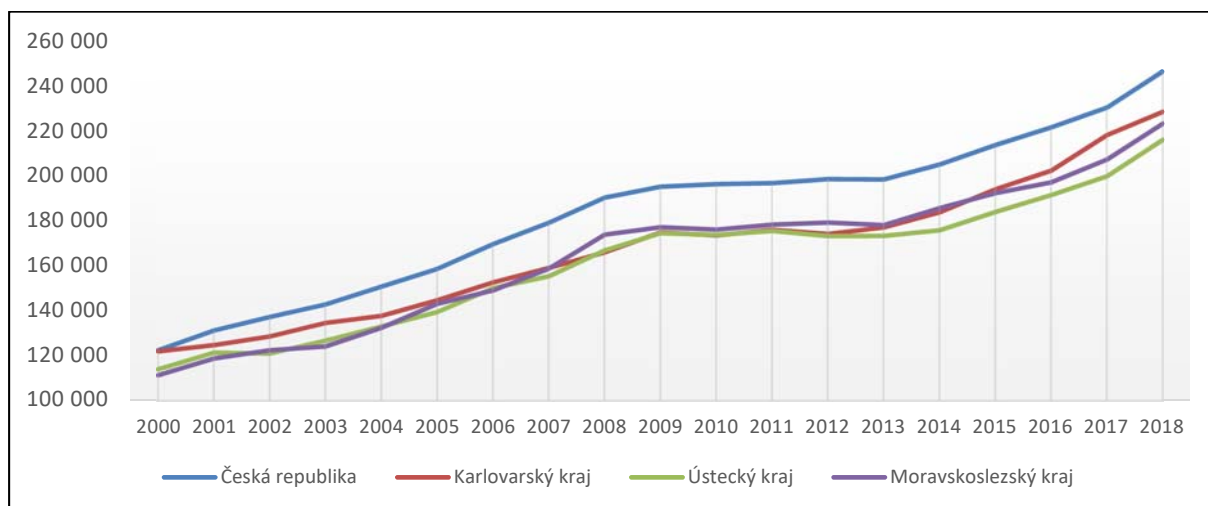

Zdroj: ČSÚ, Regionální účty.

Důležitým aspektem nejen hospodářského rozvoje a ekonomické vyspělosti je úroveň příjmů domácností, které je možné měřit pomocí disponibilních důchodů domácností. Tento ukazatel představuje množství finančních prostředků, kterými domácnosti disponují a mohou utratit na trhu. Z grafu vývoje čistého disponibilního důchodu domácností vztáženého na jednoho obyvatele lze vidět zaostávání všech tří sledovaných krajů za průměrem Česka, i když rozdíl mezi strukturálně postiženými kraji a Českem není tak výrazný jako v ekonomické výkonnosti.

To souvisí s mírou přerozdělování ekonomického produktu, která je v čase poměrně stabilní (nebo spíše mírně narůstá), což dokazuje téměř neměnný odstup všech tří strukturálně postižených krajů od průměru ČR. A to přestože ekonomicky tyto kraje v dlouhodobém pohledu své ekonomické zaostávání zvyšují. Vnitřní rozdíly mezi třemi sledovanými kraji jsou zanedbatelné.

Obrázek 17: Čistý disponibilní důchod v běžných cenách v Kč v letech 2000-2018

Zdroj: ČSÚ, Regionální účty.

3.3.2 Výzkum a vývoj

Vazba na specifický cíl 4.3: Podpořit růst inovační výkonnosti výzkumem a vývojem s většími přínosy pro hospodářství

Tabulka 9: Osoby pracující ve výzkumu a vývoji (přepočtené osoby)

ČR celkem	74 969
Karlovarský kraj	238
Ústecký kraj	1 191
Moravskoslezský kraj	4 468

Zdroj: ČSÚ, Ukazatele výzkumu a vývoje 2018.

V posledních letech setrvale rostou výdaje na výzkum a vývoj, v roce 2018 přesáhly poprvé v historii hranici 100 miliard Kč, přičemž podnikatelské zdroje se na této částce podíleli zhruba v 60 %. (ČSÚ, 2019). Situace strukturálně postižených regionů je diferencovaná, zatímco Moravskoslezský kraj je v absolutních hodnotách v mezikrajském srovnání na čtvrtém místě (po Praze, Středočeském a Jihomoravském kraji), Ústecký a Karlovarský kraj jsou kraji s vůbec nejmenšími výdaji na výzkum a vývoj.

Ukazatel celkové výdaje na VaV ukazuje podstatné zaostávání Karlovarského a Ústeckého kraje za ostatními regiony ČR. V Moravskoslezském kraji tento odstup není tak výrazný, což je především důsledkem značného nárůstu investic do VaV v sektoru VŠ (jak ukazují tabulky níže) a od roku 2011 i ve firemním segmentu. V Ústeckém a zejména Karlovarském kraji se na výši výdajů na VaV negativně projevuje malý (v případě KVK téměř žádný) rozsah veřejných VaV kapacit v podobě univerzit, vysokoškolských či jiných veřejných kapacit VaV (ústavy AV ČR apod.).

Tabulka 10: Celkové výdaje na VaV (GERD) v milionech Kč

Celkové výdaje na VaV (GERD)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Karlovarský kraj	106	124	204	115	151	203	173	211	246
Ústecký kraj	731	843	1 125	1 084	1 216	1 097	862	902	1 054
Moravskoslezský kraj	3 100	4 924	4 584	4 500	5 155	5 194	5 149	4 927	5 598

Zdroj: ČSÚ, Ukazatele výzkumu a vývoje 2018

Tabulka 11: Celkové výdaje na VaV (GERD) v milionech Kč v poměru k HDP kraje

Celkové výdaje na VaV (GERD) v poměru k HDP kraje	2018
Karlovarský kraj	0,26 %
Ústecký kraj	0,36 %
Moravskoslezský kraj	1,11 %
Průměr ČR	1,93 %

Zdroj: ČSÚ, Ukazatele výzkumu a vývoje 2018, vlastní výpočet.

3.3.3 Trh práce, struktura zaměstnanosti a demografie

Vazba na specifický cíl 4.4: Zajistit kompetentní lidi/pracovníky pro průmysl, služby a veřejnou správu

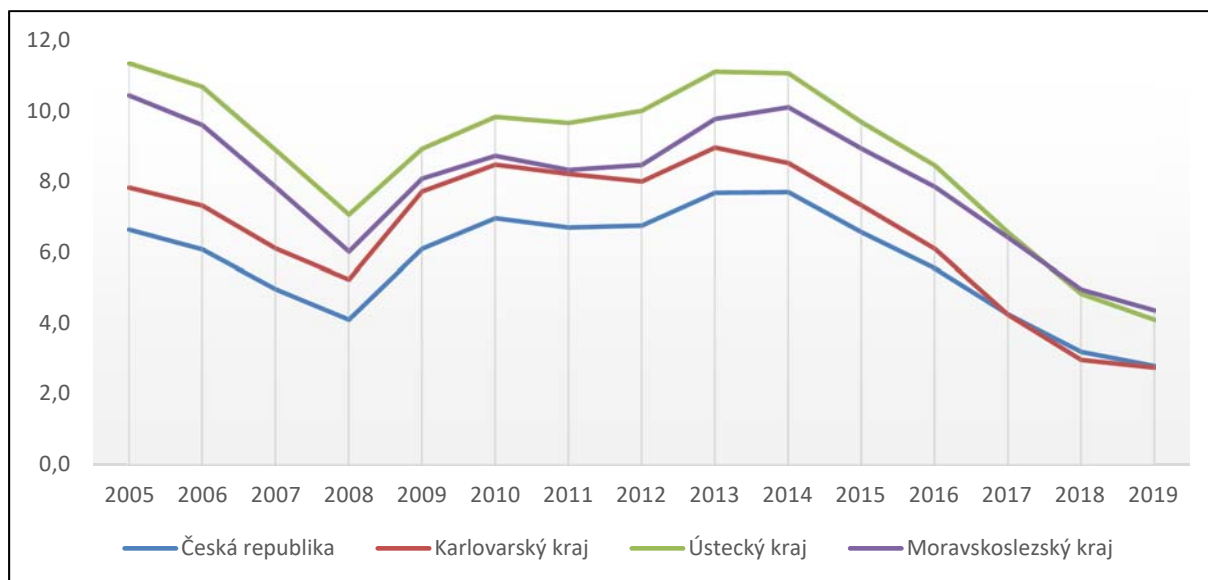
Vazba na specifický cíl 4.5: Odstranění bariér rozvoje souvisejících se sociální nestabilitou a lepší využití potenciálu k proměně a rozvoji krajů

Všechny tři kraje patří dlouhodobě k regionům s nejvyšší úrovní nezaměstnanosti v rámci ČR, přičemž vývoj nezaměstnanosti kopíruje zhruba celorepublikové trendy (viz Obrázek 3) – značný pokles nezaměstnanosti do roku 2008 byl způsoben silným ekonomickým růstem, který byl doprovázen tvorbou nových pracovních míst.

Naopak v roce 2009 přišla ekonomická krize a zejména ve výrobních podnicích nastalo rychlé a někdy poměrně masivní propuštění, které se odrazilo ve strmém nárůstu nezaměstnanosti, která se i v následujících 5 letech udržovala na vyšších hodnotách, neboť ekonomika stagnovala nebo rostla pouze velmi pomalu a zaměstnavatelé nevytvářeli ve větší míře nová pracovní místa. Tento trend se otočil po roce 2013, kdy naopak začala nezaměstnanost rychle klesat a v současnosti je problém spíše opačný – na trhu práce i v těchto třech regionech začíná být nedostatek volné pracovní síly.

Nejasné jsou v tuto chvíli dopady restriktivních opatření přijatých v souvislosti s reakcí na pandemii koronaviru a očekávanou ekonomickou recesí.

Obrázek 18: Podíl nezaměstnaných v letech 2005-2019 (v %)

Zdroj: Portál MPSV, vlastní zpracování.

Tabulka 12: Struktura zaměstnanosti. Zdroj: VŠPS, ČSÚ.

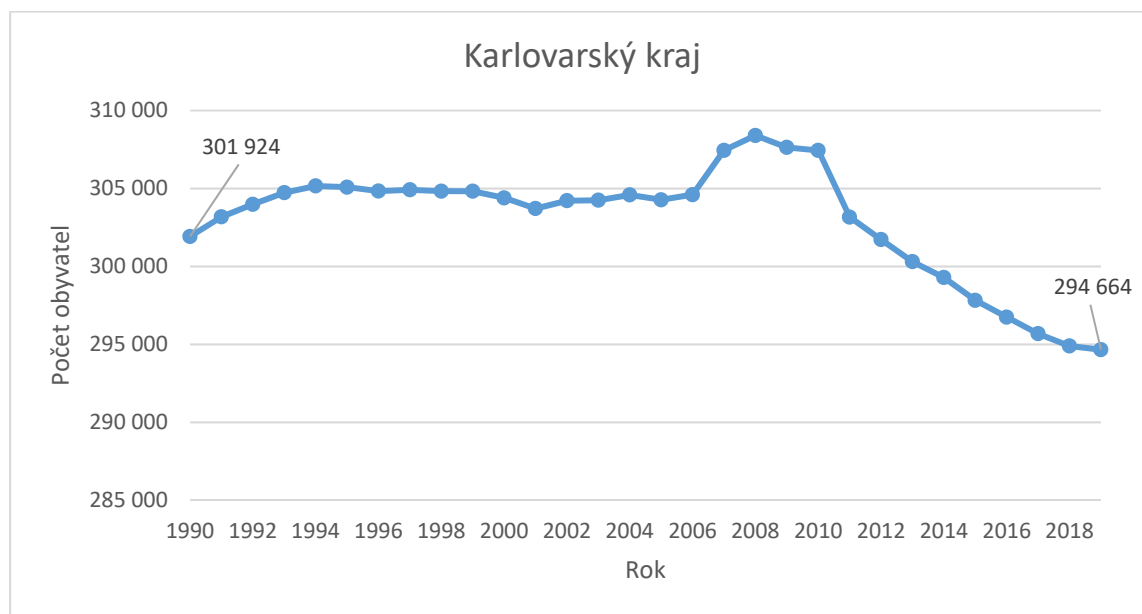
Sekce NACE	Karlovarský kraj			Ústecký kraj			Moravskoslezský kraj			ČR	
	1998-1999	2017-2018	Změna v p. b.	1998-1999	2017-2018	Změna v p. b.	1998-1999	2017-2018	Změna v p. b.	1998-1999	2017-2018
A - Zemědělství, lesnictví a rybářství	2,30%	2,96%	0,66	4,40%	2,43%	-1,97	3,10%	1,93%	-1,17	5,40%	2,80%
B - Těžba a dobývání	4,50%	2,15%	-2,35	4,30%	2,52%	-1,78	7,10%	2,00%	-5,10	1,80%	0,63%
C - Zpracovatelský průmysl	25,20%	28,88%	3,68	23,60%	27,10%	3,50	28,40%	31,21%	2,81	26,70%	27,71%
D - Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla	1,70%	1,39%	-0,31	2,80%	1,88%	-0,92	1,20%	1,19%	-0,01	1,50%	0,99%
E - Zásob. vodou; činnosti souvis. s odpady	1,40%	1,49%	0,09	1,30%	1,64%	0,34	0,70%	1,15%	0,45	1,00%	1,07%
F – Stavebnictví	9,10%	7,25%	-1,85	11,00%	7,52%	-3,48	8,90%	6,45%	-2,45	10,10%	7,38%
G - Velkoobchod a maloob.; opr. mot. vozidel	13,00%	9,17%	-3,83	13,10%	12,59%	-0,51	11,80%	11,41%	-0,39	13,00%	11,56%
H - Doprava a skladování	7,20%	7,41%	0,21	8,90%	7,52%	-1,38	6,80%	6,33%	-0,47	6,70%	6,24%
I - Ubytování, stravování a pohostinství	4,50%	5,47%	0,97	3,30%	3,51%	0,21	3,10%	2,62%	-0,48	3,40%	3,42%
J - Informační a komunikační činnosti	1,80%	0,54%	-1,26	1,60%	1,63%	0,03	1,60%	2,89%	1,29	2,00%	3,03%
K - Peněžnictví a pojišťovnictví	1,50%	1,24%	-0,26	1,60%	1,61%	0,01	1,70%	1,88%	0,18	2,00%	2,22%
L - Činnosti v oblasti nemovitostí	0,70%	0,73%	0,03	0,40%	0,65%	0,25	0,40%	0,65%	0,25	0,50%	0,84%
M - Profesní, vědecké a technické činnosti	2,40%	3,06%	0,66	2,00%	3,32%	1,32	1,90%	3,92%	2,02	2,80%	5,07%
N - Administrativní a podpůrné činnosti	1,80%	2,24%	0,44	1,70%	2,57%	0,87	1,50%	2,78%	1,28	1,90%	2,48%
O - Veřejná správa a obrana; pov. soc. zabezp.	7,50%	8,10%	0,60	6,60%	7,57%	0,97	6,20%	5,18%	-1,02	6,40%	6,51%
P – Vzdělávání	5,40%	5,63%	0,23	4,80%	5,67%	0,87	6,70%	6,79%	0,09	6,10%	6,61%
Q - Zdravotní a sociální péče	6,30%	9,04%	2,74	5,30%	6,53%	1,23	5,50%	8,00%	2,50	5,40%	7,09%
R - Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	1,60%	1,73%	0,13	1,20%	1,77%	0,57	0,90%	1,71%	0,81	1,30%	1,81%
S - Ostatní činnosti	2,20%	1,78%	-0,42	2,10%	1,98%	-0,12	2,40%	1,93%	-0,47	1,80%	1,75%

Populační vývoj Ústeckého kraje je charakteristický stagnací celkového počtu obyvatel v dlouhodobém pohledu a **mírným růstem mezi roky 2005–2010, což je dáno souběhem dvou faktorů – vysokého kladného salda migrace (daného zejména mezi roky 2005–2008 přílivem cizinců do kraje) a vyšší porodností**. Jednorázové skoky v letech 2001 a 2011 jsou dány metodickými okolnostmi (zpřesněním časové řady při SLDB v letech 2001 a 2011). Od roku 2012 však počet obyvatel také v Ústeckém kraji postupně klesá a to velmi podobným tempem jako v Karlovarském kraji.

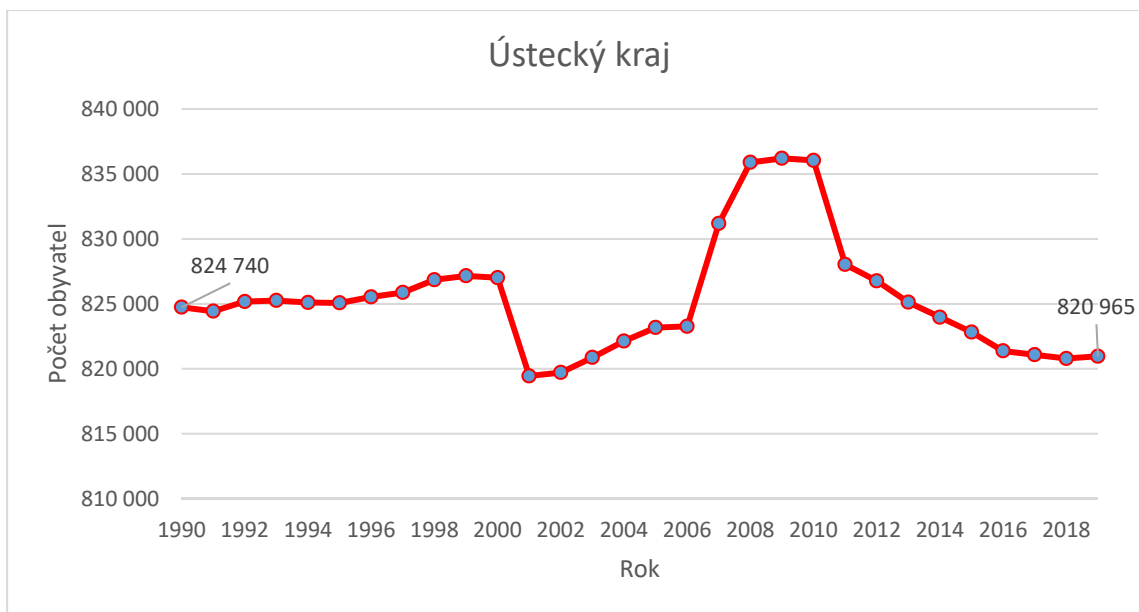
V Moravskoslezském kraji byl zaznamenán v uplynulých 20 letech poměrně rychlý pokles počtu obyvatel (vyjma roku 2008). **Kraj v průměru ztrácí ročně 5–10 tis. obyvatel. Je to způsobeno kombinací dvou negativních faktorů – nízkou porodností a dlouhodobě silně negativním saldem migrace, zejména mladých lidí, což dále působí na snižování celkové porodnosti a zvyšuje úbytek populace přirozenou měnou**. Tento trend se i přes postupné zlepšování image kraje a života v něm nedaří zatím zastavit.

Celkově je tendence vývoje populace v Moravskoslezském kraji odlišná oproti celé ČR a ostatním dvěma krajům. V Karlovarském a Ústeckém kraji byl vývoj až do roku 2009 velmi podobný jako v celé ČR, ale od té doby došlo k silnému odchýlení a započetí negativního trendu populačního úbytku, který je v Karlovarském kraji řádově stejně rychlý jako v Moravskoslezském kraji. **Celkově platí, že od roku 2012 dále zažívají všechny tři kraje setrvalý úbytek počtu obyvatel daný především emigračními trendy (v MSK) a podpořený postupným stárnutím populace spolu s klesající úrovní porodnosti**.

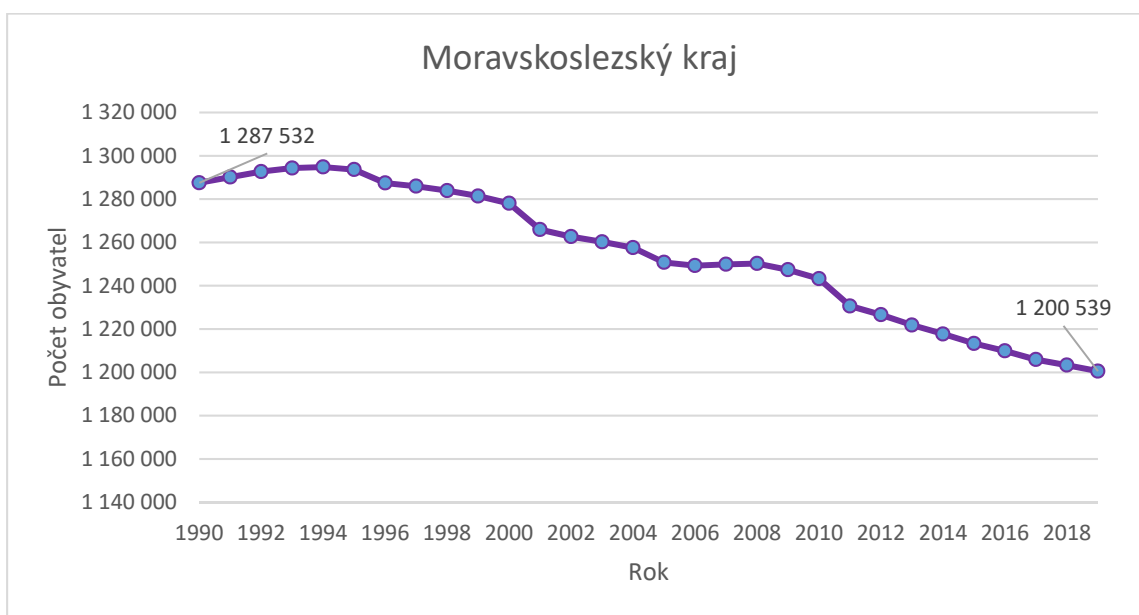
Obrázek 19: Vývoj počtu obyvatel ve strukturálně postižených regionech

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze (data k 31. 12).

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze (data k 31. 12).

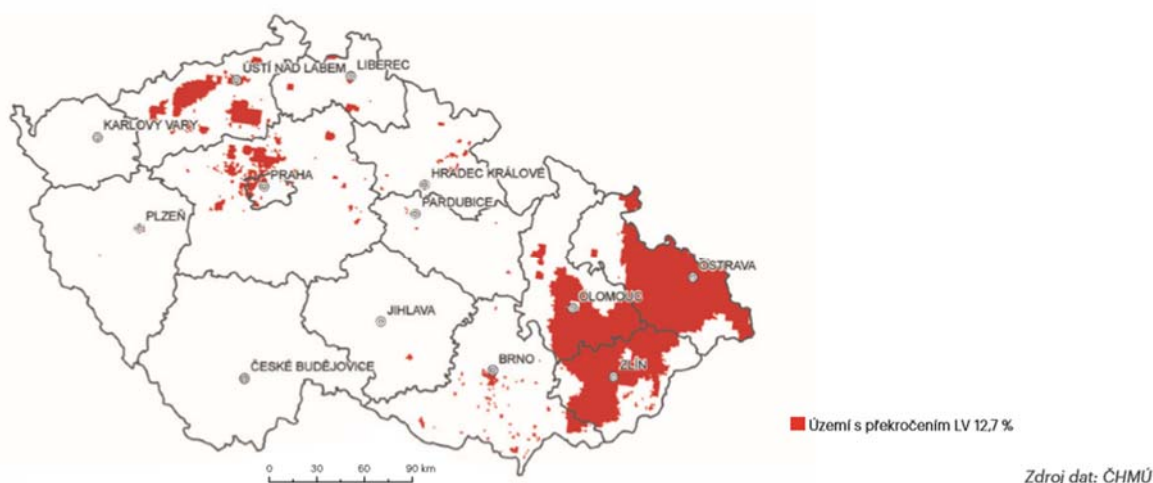
Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze (data k 31. 12).

3.3.4 Životní prostředí a krajina

Specifický cíl 4.6: Revitalizovat a regenerovat území pro lepší podnikání a zdravější život obyvatel

Strukturálně postižené regiony jsou dlouhodobě charakteristické zhoršeným stavem ovzduší. Zpráva o stavu životního prostředí udává, že v roce 2018 byl imisní limit překročen na územím pokrývajícím 12,7 % území ČR a žilo zde 36,3 % obyvatel.

Obrázek 20 Oblasti ČR s překročenými imisními limity pro ochranu lidského zdraví (bez zahrnutí přízemního ozonu)

Zdroj: Zpráva o stavu životního prostředí 2018.

Počet brownfields

Aktuálním a stále průběžně doplňovaným zdrojem dat o počtu brownfields je Sdružení místních samospráv ČR, resp. jím provozovaný Analytický geoinformační systém AGIS SMS ČR. V této databázi jsou aktuálně (duben 2020) zmapovány brownfields v obcích do 10 tisíc obyvatel. V Ústeckém kraji je evidováno 598 ploch brownfields, v Moravskoslezském 236 a v Karlovarském 229.

Tabulka 13 Plochy dotčené těžbou a rekultivací po těžbě v krajích v letech 2016-2018

	Plochy (ha)	Karlovarský kraj	Ústecký kraj	Moravskoslezský kraj
2018	Plocha dotčená těžbou	7 331,1	20 795,7	9 079,5
	Rozpracované rekultivace	1 197,4	2 903,6	671,1
	Ukončené rekultivace	5 754,0	13 178,7	2 191,0
2017	Plocha dotčená těžbou	7 368,5	13 914,5	12 421,7
	Rozpracované rekultivace	1 552,2	3 312,8	671,5
	Ukončené rekultivace	5 362,5	12 641,5	2 607,0
2016	Plocha dotčená těžbou	7 305,9	19 636,4	11 329,5
	Rozpracované rekultivace	1 591,6	3 546,6	679,3
	Ukončené rekultivace	5 389,3	7 637,6	2 593,5

Zdroj: MŽP, Zprávy o životním prostředí v krajích, https://www.mzp.cz/cz/zivotni_prostredi_zpravy_vsechny_kraje.

3.4. Hospodářsky a sociálně ohrožená území

Kapitola založena na materiálu „Analýza hospodářské výkonnosti hospodářsky a sociálně ohrožených území podle Strategie regionálního rozvoje ČR“, který byl zpracován v roce 2020 (Evaluation Advisory Central Europe, 2020).

3.4.1 Ekonomika

Vazba na specifický cíl 5.1: Zvýšení diverzifikace ekonomických činností a podpora tvorby lokálních pracovních míst

Zastoupení priméru

Některá z HSOÚ jsou charakteristická vysokým podílem zaměstnaných v priméru, a to i výrazně nad průměr ČR (2,17 % podíl na zaměstnanosti v roce 2018). Jedná se převážně o SO ORP v kraji Vysočina (Pacov, Náměšť nad Oslavou, Dačice, Telč). Jiná skupina HSOÚ naopak výrazně převyšuje průměr ČR (13,99 % podíl na zaměstnanosti v roce 2018) v podílu zaměstnaných v průmyslu. V tomto případě jde z velké části o SO ORP v Moravskoslezském a Zlínském kraji (Odry, Karviná, Otrokovice, Uherský Brod).

Typické charakteristiky HSOÚ

- Vyšší zastoupení priméru v HSOÚ, v roce 2018 o 1,59 p. b.
- Pomalá konvergence ČR a HSOÚ u zaměstnanosti v priméru, od roku 2009 se procentuální rozdíl snížil o 0,14 p. b. mezi HSOÚ a ČR mimo HSOÚ
- U třech SO ORP s nejvyšším zastoupením priméru hodnota dlouhodobě roste: Pacov (podíl 20,78 %; Náměšť nad Oslavou (19,67 %) a Dačice (15,85 %)
- Velká variabilita; nejmenší zastoupení priméru v České Třebové (0,06 %), největší v Pacově (20,78 %); mediánová hodnota 4,24 % dokládá vyšší počet SO ORP s nižšími podíly priméru.
- Shluk SO ORP s vyšším podílem priméru a dlouhodobým poklesem podílu na hranici Jihočeského a Plzeňského kraje (Nepomuk, Sušice, Milevsko, Blatná, Horažďovice)
- Shluk SO ORP s nižším podílem a dlouhodobým růstem podílu v severní části Libereckého kraje (Frýdlant, Semily, Tanvald)
- Shluk SO ORP s dlouhodobým poklesem podílu priméru na hranici Zlínského, Moravskoslezského a Olomouckého kraje (Lipník nad Bečvou, Přerov, Kroměříž, Otrokovice, Holešov, Bystřice pod Hostýnem, Hranice, Odry)

Zastoupení těžkého průmyslu

Typické charakteristiky HSOÚ

- Vyšší zastoupení těžkého průmyslu v HSOÚ, v roce 2018 celkem o cca 10 p. b.
- Výrazná divergence mezi HSOÚ a ostatními územími ČR; v HSOÚ se průměrně zvyšuje podíl těžkého průmyslu o 0,6 p. b. ve tříletých cyklech (tj. 0,2 p. b. ročně) a v území mimo HSOÚ lze pozorovat pokles o 0,41 p. b. (tj. o 0,13 p. b. ročně)
- Dochází k růstu podílu zaměstnanců převážně v těch SO ORP, která dlouhodobě disponují vyšším podílem zaměstnanců v tomto průmyslu. Nárůst podílu zaměstnaných v těžkém průmyslu od roku 2009 o více než 1 p. b. ročně zaznamenalo celkem 7 SO ORP, z toho 5 již v roce 2008 v těžkém průmyslu zaměstnávalo více 14 % pracujících.
- Vysoká variabilita, rozdíl mezi maximálním a minimálním podílem je cca 45 p. b. (nejvyšší podíl těžkého průmyslu v SO ORP Odry 48,66 %, nejnižší v Českém Těšíně 3,76 %).
- Těžký průmysl je převážně koncentrován do SO ORP v Ústeckém a Moravskoslezském kraji. Shluk SO ORP s dlouhodobým poklesem se nachází severně od Olomouce (SO ORP Uničov, Mohelnice, Šternberk, Rýmařov, Zábřeh, Kroměříž).

Diverzifikace ekonomické základny

Ekonomika výrazné většiny HSOÚ je méně diverzifikovaná, než je to u území mimo HSOÚ. Na základě tzv. Herfindahl-Hirschmanova indexu, kterým lze měřit míru diverzity ekonomické struktury je patrné, že zatímco průměr ČR nabývá hodnoty 0,11, většina SO ORP v HSOÚ tento průměr výrazně překonává. Jinými slovy, jejich ekonomická základna je výrazně více specializovaná.

3.4.2 Dopravní dostupnost

Vazba na specifický cíl 5.2: Zajistit dobrou dopravní dostupnost v rámci regionu a ve vazbě na aglomerace a metropole

Index dostupnosti autobusové dopravy

Index dostupnosti autobusové dopravy byl zpracován prostřednictvím analýzy počtu spojů veřejné autobusové dopravy. Byl kalkulován počet spojů mezi příslušnou SO ORP analyzovaného území HSOÚ a jejím okresním a krajským městem, a to vždy ve středu a v sobotu. Průměry počtu spojů do okresního města a do krajského města byly standardizovány na stupnici 0 – 1 (příčemž 0 vyjadřuje nejvyšší počet spojů a 1 nejnižší); okresním a krajským městům byla na příslušné stupnici udělena vždy automaticky hodnota 0 (jediné krajské město v území HSOÚ, Ústí nad Labem, tedy má na obou stupnicích automaticky hodnotu 0). Aby bylo vyloučeno zkreslení způsobené regiony, které jsou de facto propojeny se svým okresním a/nebo krajským městem v jedné aglomeraci a zapojeny do systému městské hromadné dopravy (typicky území v ostravské aglomeraci – propojení Bohumína, Orlové nebo Havířova s Ostravou a Karvinou, nebo propojení Litvínova a Mostu), byla stanovena maximální hodnota počtu spojů v dané relaci na 34, která odpovídá dvěma spojům za hodinu v čase 6:00 – 23:00). Index dostupnosti autobusové dopravy je vyjádřen průměrem těchto dvou dílčích indexů (standardizovaný počet spojů do okresního a krajského města) a může tedy nabývat hodnot 0 – 1.

Není překvapením, že nejnižší hodnoty indexu (tedy nejvyšší dostupnost autobusové dopravy) vykazují SO ORP v ostravské aglomeraci, a to bez ohledu na to, zda jde o okresní města nebo nikoliv. Všech pět SO ORP je seřazeno v nejbližším okolí nulové hodnoty indexu, který indikuje komparativně nejvyšší dostupnost a nachází se tak mezi osmi SO ORP s nejvyšší dostupností. Naopak, nejvyšších hodnot dosahují izolovaná SO ORP, která se zpravidla nacházejí na rozhraní dvou nebo více krajů nebo v bezprostředním příhraničí. Tomuto popisu odpovídá všech sedm z devíti SO ORP s hodnotou indexu vyšší než 0,9: Králíky (rozhraní Pardubického a Olomouckého kraje), Sušice (Plzeňský a Jihočeský kraj), Pacov, Dačice (obě Vysočina a Jihočeský kraj), Kraslice (Karlovarský kraj, německé příhraničí) a Horažďovice (Plzeňský a Jihočeský kraj); výjimku tvoří pouze Nepomuk a Soběslav.

3.4.3 Prevence sociálního vyloučení a řešení energetické chudoby

Vazba na specifický cíl 5.3: Zajistit efektivní prevenci sociálního vyloučení a energetické chudoby a podporovat komunitní život v obcích

Počet exekucí na 1000 obyvatel

Přepočtený počet exekucí na 1 000 obyvatel je zpracován na základě dat shromažďovaných v rámci projektu „Předluženost v ČR“, jehož nositeli jsou Otevřená společnost o.p.s. a Ekumenická akademie z.s. Tyto data jsou zveřejňována na portálu mapaexekuci.cz. Zdrojem těchto dat je Centrální evidence exekucí provozovaná Exekutorskou komorou ČR. Datová řada existuje bohužel teprve od roku 2017, (prozatím) proto nelze analyzovat trendy. Zpracovány a komparovány proto jsou výhradně nejaktuálnější data za rok 2017.

V území HSOÚ bylo v roce 2017 v exekuci 10,5 % populace, zatímco v území mimo HSOÚ 7,3 % populace. Území HSOÚ je nicméně vnitřně značně heterogenní a některá SO ORP, z velké části ve Zlínském kraji a v Kraji Vysočina (např. Vsetín, Uherský Brod, Náměšť nad Oslavou) vykazují výrazně nižší hodnoty počtu exekucí na 1000 obyvatel, než je průměr ČR. Naopak nejhorší výsledky vykazují některé SO ORP v Ústeckém a Karlovarském kraji (Ústí nad Labem, Most, Kraslice, Sokolov).

Index stáří

Index stáří je vypočítán jako počet obyvatel ve věku 65 let a více na sto obyvatel ve věku do 14 let včetně. Data na úrovni SO ORP jsou čerpána z Českého statistického úřadu. Nejrychleji dochází ke stárnutí populace na severu Olomouckého a Moravskoslezského kraje (Jeseník, Krnov, Bruntál, Rýmařov, Šumperk), dále obecně v periferních oblastech českého pohraničí (mimo již zmíněný shluk např. také SO ORP Broumov, Frýdlant, Nový Bor, Rumburk, Kraslice) či SO ORP na hranicích více krajů (Horažďovice, Milevsko, Pacov, Dačice, Moravské Budějovice). Index stáří se v těchto HSOÚ zvyšuje o více než 4 jednotky za rok, přičemž v celé ČR je to pouze 1,9 za rok.

3.4.4 Občanská vybavenost

Vazba na specifický cíl 5.4: Zajištění dostatečné občanské vybavenosti

Hodnocení občanské vybavenosti lze pojmout z různých úhlů pohledu, například z pohledu srovnání regionů (na úrovni obcí, SO ORP, či krajů), nebo z pohledu velikostní struktury obcí. Časové proměně vybavenosti malých obcí se věnují Bernard a kol. (2020), kteří dochází k závěru, že dostupná data „vyvracejí jednostranný argument o tom, že vybavenost malých obcí se trvale zhoršuje“ (s. 85). Relativně stabilní vybavenost je patrná u restaurací, hospod, pošt, ordinací praktických lékařů, základních a mateřských škol. K výraznému poklesu došlo v případě projezdů potravin a smíšeného zboží, tento pokles byl nicméně zaznamenán v první dekádě 21. století, ve druhé dekádě tento pokles výrazně zpomalil (Bernard a kol. 2020).

Na úrovni SO ORP lze sledovat například dostupnost ambulantní péče a dostupnost zařízení péče o děti v předškolním věku.

Dostupnost ambulantní péče

K hodnocení dostupnosti ambulantní péče je využito hodnoty přepočteného počtu lékařů na 1 000 obyvatel okresu. Data poskytuje ČSÚ v otázce zabezpečení zdravotní péče. Pro každé SO ORP (ať už se jedná o HSOÚ či nikoliv) je tedy vložena hodnota za celý okres, do nějž SO ORP spadá.

V ČR existují HSOÚ, kde se počet lékařů na 1000 obyvatel snižuje, respektive stagnuje. Je tomu tak celkem u 11 HSOÚ (15 % HSOÚ). Ty se nacházejí zejména v Ústeckém kraji a na severní a severozápadní Moravě. Na druhé straně se nachází celkem 33 HSOÚ (45 %), které mají hodnotu rychlosti růstu větší než ČR celkem. Tyto oblasti lze na mapě koncentrovat zejména (ale nikoliv naprosto) do oblastí na jihovýchodní Moravě, Ostravské aglomerace, Olomoucka a také HSOÚ v Karlovarském kraji.

Naprosto nejvyšší nárůst pak měly oblasti v blízkosti velkých krajských měst – Ústí nad Labem, Uničov a Šternberk (oba u Olomouce), které mají samy o sobě již vysokou a nadprůměrnou koncentraci lékařů. Na základě těchto poznatků lze říci, že dostupnost ambulantní péče se na úrovni jednotlivých HSOÚ výrazně liší podle absolutního počtu lékařů, stejně jako podle rychlosti, s jakou se mění.

Dostupnost zařízení péče o děti v předškolním věku

Tématu dostupnosti zařízení péče o děti v předškolním věku bylo k datu 31. 12. 2018 analyzováno Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV, 2020), a to se zaměřením na mateřské školy a dětské skupiny. Analýza pracuje mimo jiné s indikátorem „*Podíl odmítnutých přihlášek (v %) z celkového počtu přihlášek do MŠ podle SO ORP ve školním roce 2018/2019*“. Mezi 10 regionů s nejvyšším počtem odmítnutých žádostí na 1000 obyvatel se zařadila Praha, 6 SO ORP ze Středočeského kraje (Kladno, Vlašim, Lysá nad Labem, Dobříš, Mělník, Brandýs nad Labem) a dále o Brno, Zlín a Šlapanice.

V Česku je zároveň osm SO ORP, ve kterých nebyly ke stanovenému datu evidovány žádné odmítnuté žádosti. Jedná se o SO ORP Chotěboř, Pacov, Telč, Rýmařov, Konice, Moravskou Třebovou, Horažďovice a Bílinu (MPSV, 2020). S výjimkou Rýmařova a Bíliny se jedná o HSOÚ. Tato skutečnost je v souladu se závěrem analýzy MPSV (2020), která uvádí, že „vyšší podíl dětí navštěvujících mateřské školy je v regionech, ve kterých dochází k úbytku obyvatel. Dá se tedy předpokládat, že v takových regionech je menší problém s kapacitou zařízení.“ (s. 42).

4. Monitoring globálního cíle SRR

4.1. Indikátory metropolitních území a aglomerací

Indikátor č. 1: Osoby pracující ve výzkumu a vývoji (přepočtené osoby / FTE)

Metodika

Dle metodických vysvětlivek ČSÚ se jedná o průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený na plný pracovní úvazek věnovaný VaV činnostem (FTE) vystihuje skutečnou dobu věnovanou výzkumu a vývoji. Jeden FTE je roven jednomu roku práce na plný pracovní úvazek zaměstnance, který se plně věnuje VaV činnosti. Tento ukazatel je významný především u zaměstnanců VaV, jejichž pracovní náplň se skládá i z jiných činností než VaV (např. akademičtí pracovníci), neboť započítává pouze tu část jejich pracovní doby, po kterou se věnují VaV. Nejnižší územní jednotkou, na níž lze indikátor z dat ČSÚ sledovat jsou okresy.

Výsledky

Jedním z definičních znaků metropolitních území je koncentrace větší části pracovní síly do kvartérního sektoru (např. Hampl a Müller, 2019), zejména do oblasti vědy a výzkumu. Tento předpoklad je v Česku potvrzen významnou koncentrací osob pracujících ve výzkumu a vývoji do hlavních metropolitních jader. Více než třetina osob pracujících (v roce 2018 se jedná o 35,7 %) ve výzkumu a vývoji je evidována v hlavním městě Praze. Tato dominance je ještě významnější, vezmeme-li v potaz i okresy Praha-východ a Praha-západ. Z pohledu počtu osob pracujících ve výzkumu a vývoji je druhým dominantním jádrem (okres) Brno-město, kde v roce 2018 působilo 16,7 % osob pracujících V Česku ve výzkumu a vývoji.

Tabulka 14. Okresy s nejvyšším počtem osob pracujících ve výzkumu a vývoji v roce 2018 (FTE)

Okres	Počet pracujících ve VaV
Praha	26 745
Brno-město	12 531
Mladá Boleslav	2 818
Plzeň-město	2 726
Ostrava-město	2 353
Olomouc	2 231

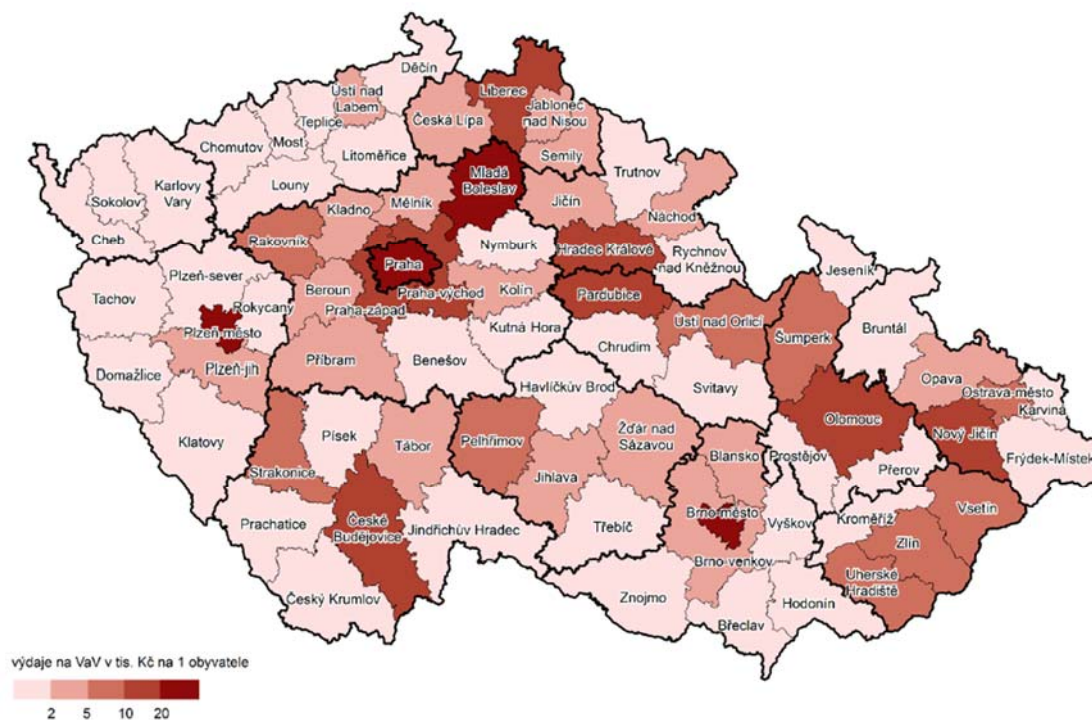
Zdroj: ČSÚ, krajské ročenky; Pozn.: K datu zpracování Monitorovací zprávy nejsou dostupné informace o počtu osob pracujících ve výzkumu a vývoji za rok 2019.

Indikátor č. 3: Celkové výdaje na výzkum a vývoj na 1 obyvatele

Metodika

Z dat ČSÚ jsou dostupná data o celkových výdajích na VaV nejnižší na úrovni okresů (v milionech Kč). Mapa níže vztahuje celkové výdaje na VaV na 1 obyvatele.

Výsledky

Zdroj: ČSÚ; Pozn.: K datu zpracování Monitorovací zprávy nejsou dostupné informace o celkových výdajích na vědu a výzkum za rok 2019.

Indikátor č. 2 : Kvalita dálničního napojení metropole na ostatní aglomerace a evropské metropole + Indikátor č. 4: Kvalita železničního napojení metropole na ostatní aglomerace a evropské metropole

Výsledky viz kapitola 2.1.2

4.2. Indikátory regionálních center a jejich venkovského zázemí

Indikátor č. 5: Dostupnost primární lékařské péče

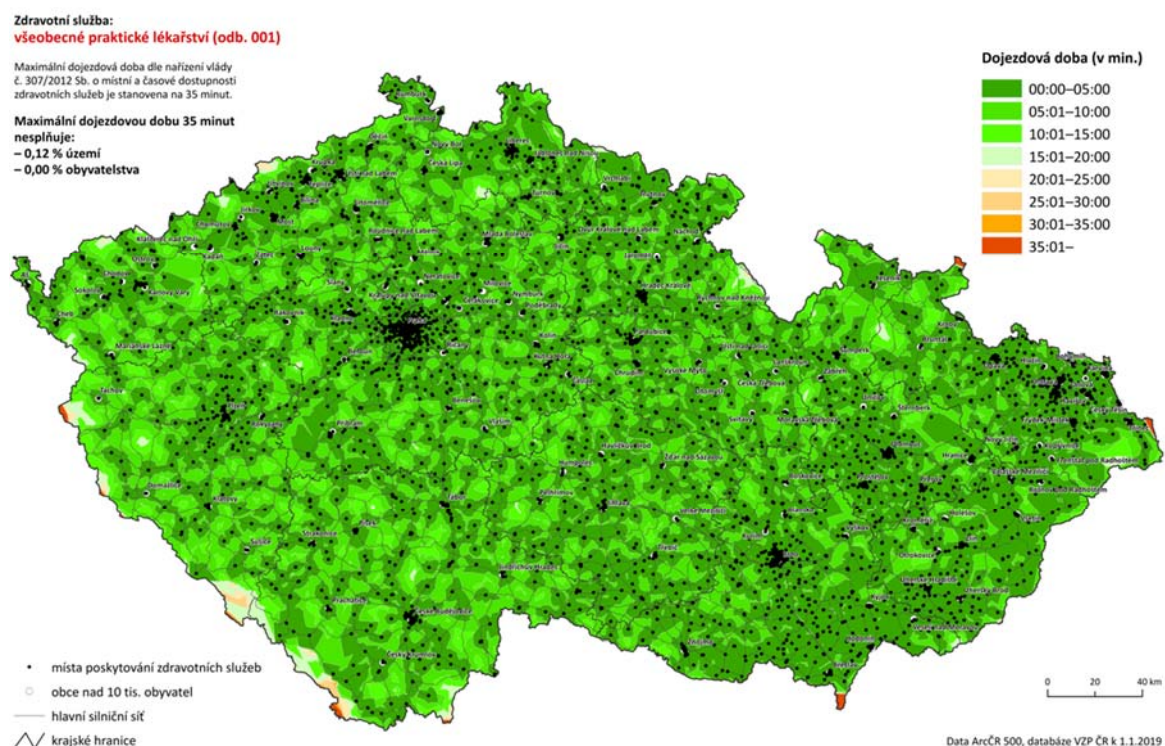
Metodika

Sledována je dostupnost primární lékařské péče, resp. všeobecného praktického lékaře. Využita jsou data Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky (VZP ČR). Důvody využití tohoto zdroje jsou odvozeny z důvodů uvedených ve studii Šídlo, L., Novák, M., Štych, P., Burcin, B. (2017): Hodnocení a modelování dostupnosti primární zdravotní péče:

Existuje několik důvodů použití dat od VZP ČR:

- údaje zpracovány jednotnou metodikou a vysoce spolehlivé
- síť smluvních poskytovatelů PZP zdravotních služeb VZP ČR pokrývá naprostou většinu těchto poskytovatelů na území Česka
- jiné datové zdroje: buď ukončené a s odlišnou metodikou sběru a třídění dat (viz Registr lékařů, zubních lékařů a farmaceutů, spravovaný ÚZIS ČR; ukončen sběr v roce 2013), nebo doposud ve fázi příprav či pilotních verzí (viz Národní registru poskytovatelů zdravotních služeb (NRPZS) a ostatní navazující tzv. Národní registry (NZIS))

Výsledky

Indikátor č. 6: Dostupnost sociálních služeb

Metodika

Vyhodnocena je kapacita lůžkové péče (ambulantní a pobytové) a maximální kapacita klientů terénních a ambulantních služeb ve vztahu k počtu obyvatel správního obvodu ORP. Data jsou získána z Registru sociálních služeb.

Výsledky

Ze srovnání kapacity lůžek ambulantní a pobytové péče vychází, že lepší dostupnost je větších městech (vůbec nejlepší na území hlavního města Prahy), naopak menší v populačně spíše slabších SO ORP (např. Týn nad Vltavou a Pohořelice).

Ze srovnání maximální kapacity klientů terénních a ambulantních služeb ve vztahu k počtu obyvatel správního obvodu ORP různorodá skupina území (Hodonín, Kraslice, Kutná Hora, Lysá nad Labem). Společným znakem území, které vykazuje nejmenší kapacity klientů terénních a ambulantních služeb je jejich poloha v zázemí významného centra, a to zejména Brna a Plzně (Pohořelice, Blovice, Kralovice, Nepomuk, Šlapanice).

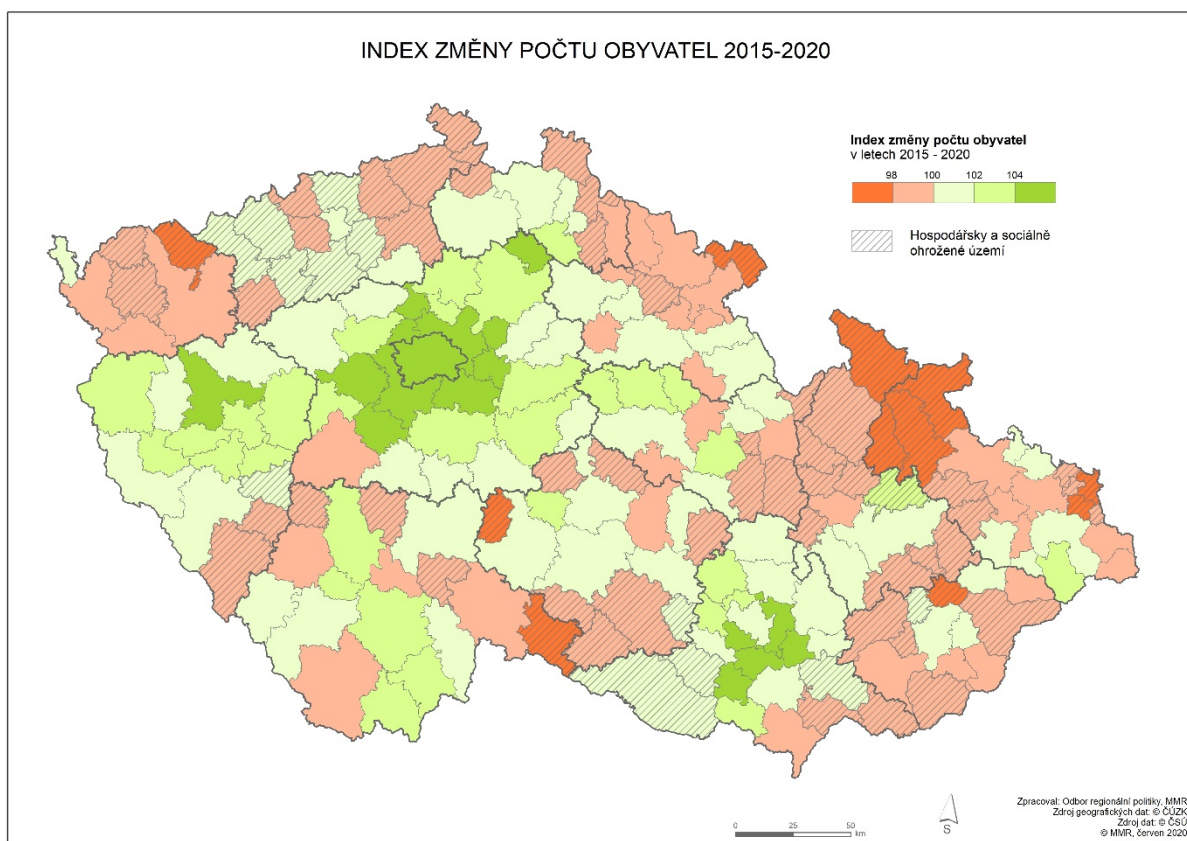
Indikátor č. 7: Index změny počtu obyvatel

Metodika

Do výsledné podoby indikátoru vstupují hodnoty počtu obyvatel ve správních obvodech ORP k 1. 1. 2015 a k 1. 1. 2020, resp. index změny mezi těmito dvěma daty. Data byla získána ze zdrojů Českého statistického úřadu.

Výsledky

Shluky území s nejnižší hodnotou indexu (méně než 98, resp. s více než 2% úbytkem obyvatelstva ve sledovaném období), tj. s nejvyšším úbytkem obyvatelstva lze nalézt v Moravskoslezském kraji – Karvinsko (SO ORP Karviná, Havířov) a v oblasti Jesenicka na pomezí Olomouckého a Moravskoslezského kraje (SO ORP Rýmařov, Bruntál, Krnov a Jeseník).

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování.

Indikátor č. 8: Disponibilní příjmy domácností v ORP přepočtené na osobu v paritě kupní síly (reálná hodnota)

Indikátor umožňuje vyhodnotit příjmovou situaci obyvatel mezi jednotlivými obcemi s rozšířenou působností, a to jak v nominální hodnotě, tak v paritě kupní síly (tj. se zohledněním meziregionálních rozdílů v nákladech na život průměrné domácnosti). Vzhledem k rozsahu souboru jsou výsledky vizualizovány do podoby kartogramů. Obce s rozšířenou působností jsou v posledním kroku rozděleny do příjmových kvartilů. Metodický postup odhadu je členěn do tří částí:

- Část A: Odhad nominálních příjmů domácností na malá území
- Část B: Odhad regionálních cenových hladin
- Část C: Odhad příjmů domácností v paritě kupní síly na malá území

Metodika odhadu indikátoru 8

Struktura příjmů domácností:

- Příjem plynoucí ze závislé činnosti (mzdy),
- Příjem plynoucí z nepojistných dávek vč. podpory v nezaměstnanosti,
- Příjem plynoucí z důchodového pojištění,
- Příjem plynoucí z nemocenského pojištění,
- Příjem plynoucí z podnikání osob samostatně výdělečně činných,
- Ostatní příjmy fyzických osob.

Zdroje primárních dat pro nominálních odhad příjmů domácností:

Název datové řady	Územní jednotka	Poskytovatel dat
Hrubé mzdy (vyměřovací roční základy pro výpočet důchodu z ELDP, ČSSZ)	PSČ	Česká správa sociálního zabezpečení
Počet odpracovaných dní ELDP (ČSSZ)	PSČ	Česká správa sociálního zabezpečení
Výše vyplácených dávek z důchodového pojištění (starobních důchodů, invalidních důchodů, pozůstalostních důchodů)	PSČ	Česká správa sociálního zabezpečení
Výše vyplácených dávek z nemocenského pojištění (nemocenská, ošetrovné, peněžitá pomoc v mateřství, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, otcovská poporodní péče)	PSČ	Česká správa sociálního zabezpečení
Základ daně dle §7 (podnikání) z daňových přiznání k dani z příjmů fyzických osob	ZÚJ a městské části	Generální finanční ředitelství
Základ daně dle §8 (kapitálový majetek) z daňových přiznání k dani z příjmů fyzických osob	ZÚJ a městské části	Generální finanční ředitelství
Základ daně dle §9 (nájem) z daňových přiznání k dani z příjmů fyzických osob	ZÚJ a městské části	Generální finanční ředitelství
Základ daně dle §10 (ostatní) z daňových přiznání k dani z příjmů fyzických osob	ZÚJ a městské části	Generální finanční ředitelství
Daň po slevách z daňových přiznání k dani z příjmů fyzických osob	ZÚJ a městské části	Generální finanční ředitelství
Nepojistné dávky a podpora nezaměstnanosti celkem	ZÚJ a městské části	Úřad práce
Počet obyvatel dle PSČ a příslušnosti k obci	PSČ	Agendový informační systém evidence obyvatel (AISEO)
Počet cizinců dle PSČ a příslušnosti k obci	PSČ	Agendový informační systém cizinců (AISC)

Zdroje primárních dat pro odhad cenových hladin: _

Název datové řady	Územní jednotka	Poskytovatel dat
Mikrodata ze šetření spotřebitelských cen COICOP 1 – 12	LAU	Český statistický úřad
Mikrodata ceny nemovitostí	ZÚJ, k. ú.	Katastrální úřad ČR
Statistiky pro datový model odhadu cenových hladin	LAU	Český statistický úřad, Regionální informační servis, MMR ČR

Popis metodického postupu

Část A: Nominální příjmy domácností:

1. Formulace požadavků na dodávku primárních experimentálních dat z databází orgánů státní správy (blíže viz Zdroje primárních dat pro odhad příjmů domácností)
2. Očištění experimentálních primárních dat
3. Transformace experimentálních primárních dat na územní jednotku obce (model pro převod údajů za PSČ na ZÚJ, PO, ORP, LAU1, NUTS3 a NUTS2)
4. Ověření dílčích výsledků
  - a) na vyšší územní úrovni, na které jsou vykazovány oficiální statistiky (u všech dílčích příjmů domácností),
  - b) pomocí doplňkových srovnávacích dat na území ZÚJ (např. věková struktura obyvatelstva, strukturovaná nezaměstnanost, počet podnikajících subjektů atp.),
  - c) na základě „měkkých“ údajů o území“.
5. Transformace výsledků do formátů GIS

Průběžný výstup – část A:

- **Kartogram č. 1:** Disponibilní příjmy domácností v ORP přepočtené na osobu v nominální hodnotě
- **Kartogram č. 2:** Disponibilní příjmy domácností v obcích s vyznačením příslušnosti k ORP přepočtené na osobu v nominální hodnotě
- **Tabulka č. 1:** Seznam ORP podle příjmových kvartilů (nominální příjmy)

Část B: Regionální cenové hladiny

1. Formulace požadavků na dodávku mikrodat ze statistiky spotřebitelských cen a statistiky cen nemovitostí (ČSÚ) – územní úroveň LAU1 (36 okresů ČR)
2. Aplikace základního postupu uvedeného v Metodice stanovení regionálních spotřebních košů a cenových parit pro kalkulaci regionálních cenových hladin (regionálního cenového indexu)
3. Vytvoření ekonometrického modelu odhadu cenových hladin podle spotřebních výdajových skupin COICOP 01 – COICOP 12 na úrovni LAU1
4. Výpočet tříletých klouzavých průměrů regionálních cenových hladin na úrovni LAU1

Průběžný výstup – část B:

- **Kartogram č. 3:** Index regionální cenové hladiny v okresech ČR (LAU 1)

Část C: Odhad disponibilního příjmu domácností v paritě kupní síly na obyvatele obce s rozšířenou působností

1. Podíl výsledků nominálních příjmů na obyvatele ORP v části A a regionální cenové hladiny na území daného okresu v části B
2. Transformace dat do formátů GIS
3. Kategorizace oblastí dle příjmových kvartilů (rovnoměrné rozdělení obyvatel v každém kvartilu)

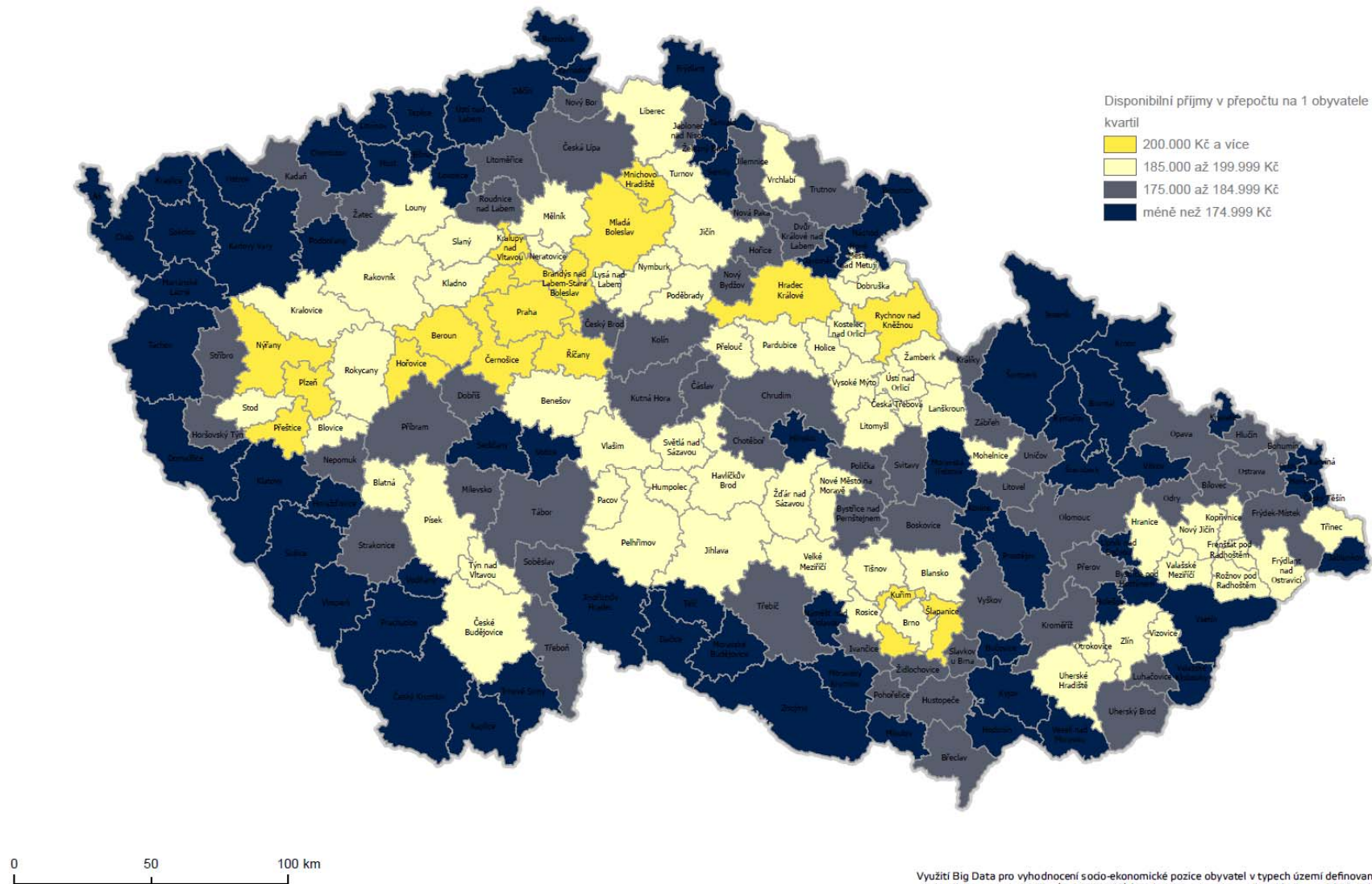
Průběžný výstup – část B:

- **Kartogram č. 4:** Disponibilní příjmy domácností v ORP přepočtené na osobu v paritě kupní síly (reálná hodnota)
- **Tabulka č. 2:** Seznam ORP podle příjmových kvartilů v regionální paritě kupní síly (reálné příjmy)

Indikátor 8 vznikl v rámci projektu TL01000303: Využití Big Data pro vyhodnocení socio-ekonomické pozice obyvatel v typech území definovaných Strategii regionálního rozvoje 2021+, který byl podpořen z Programu ETA Technologické agentury České republiky.

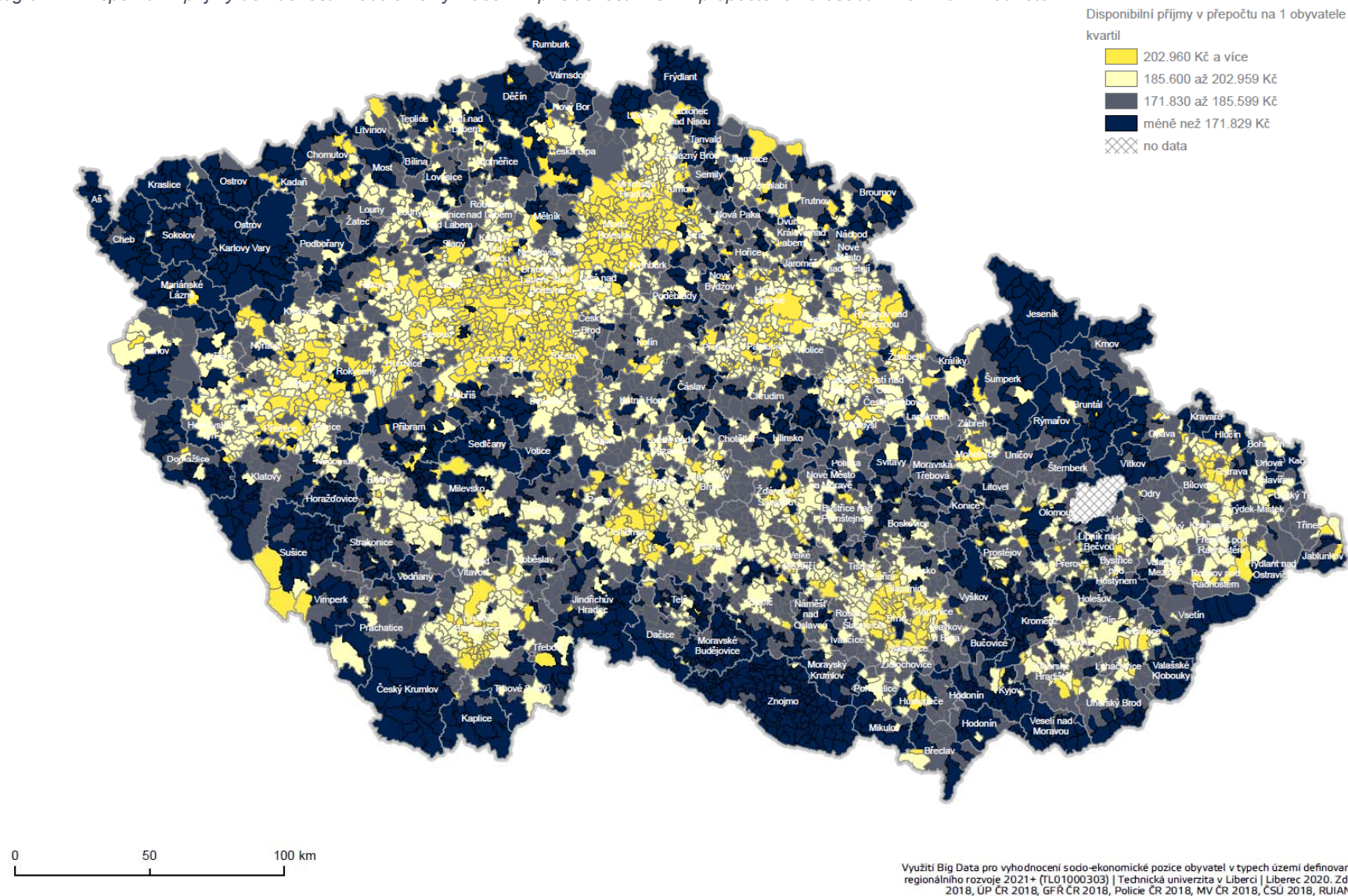

Kartogram 1: Disponibilní příjmy domácností v ORP přepočtené na osobu v nominální hodnotě

Využití Big Data pro vyhodnocení socio-ekonomické pozice obyvatel v typech území definovaných Strategii regionálního rozvoje 2021+ (TL01000303) | Technická univerzita v Liberci | Liberec 2020. Zdroj dat: ČSSZ 2018, ÚP ČR 2018, GFR ČR 2018, Police ČR 2018, MV ČR 2018, ČSÚ 2018, RUIAN ČUZK 2019

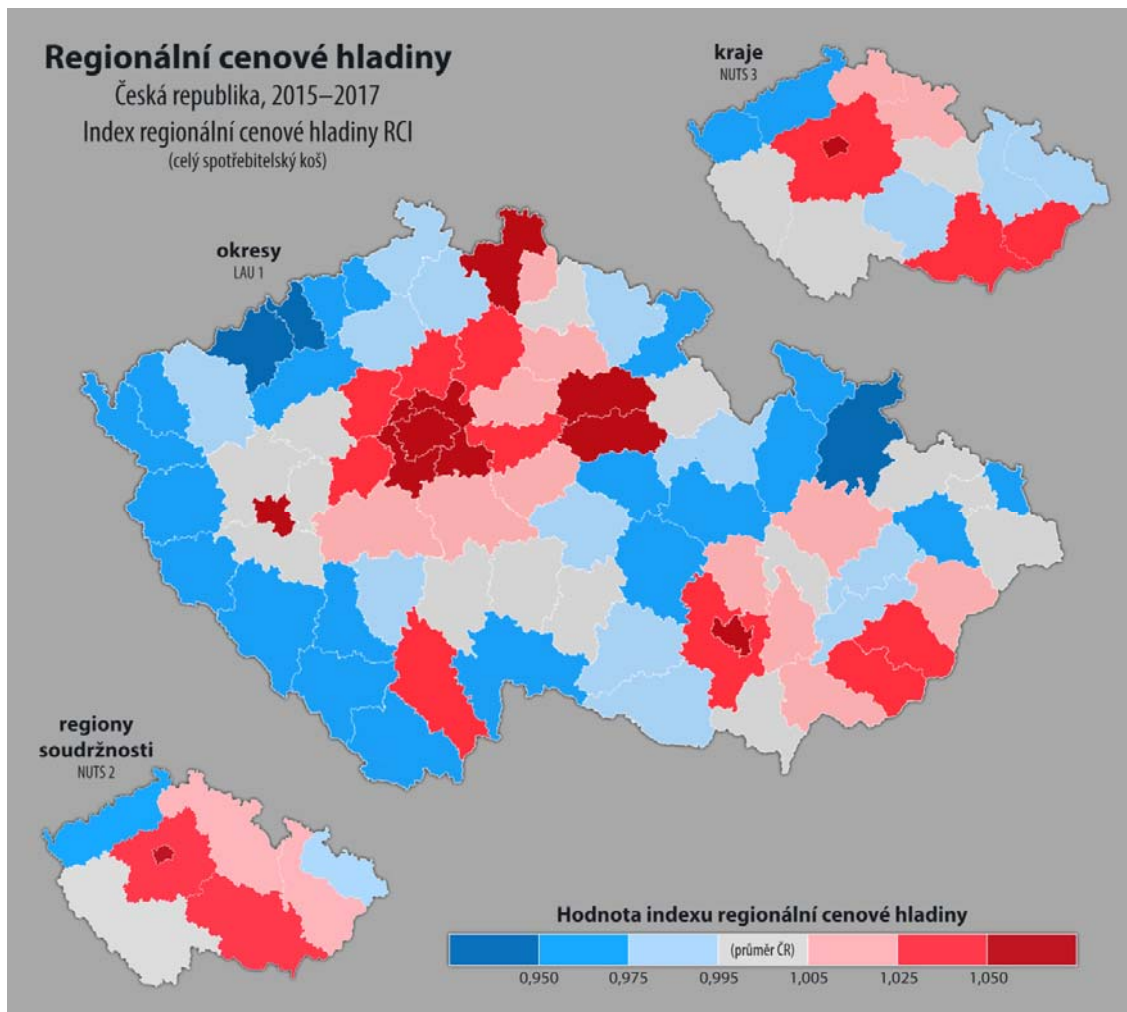
Kartogram 2: Disponibilní příjmy domácností v obcích s vyznačením příslušnosti k ORP přepočtené na osobu v nominální hodnotě

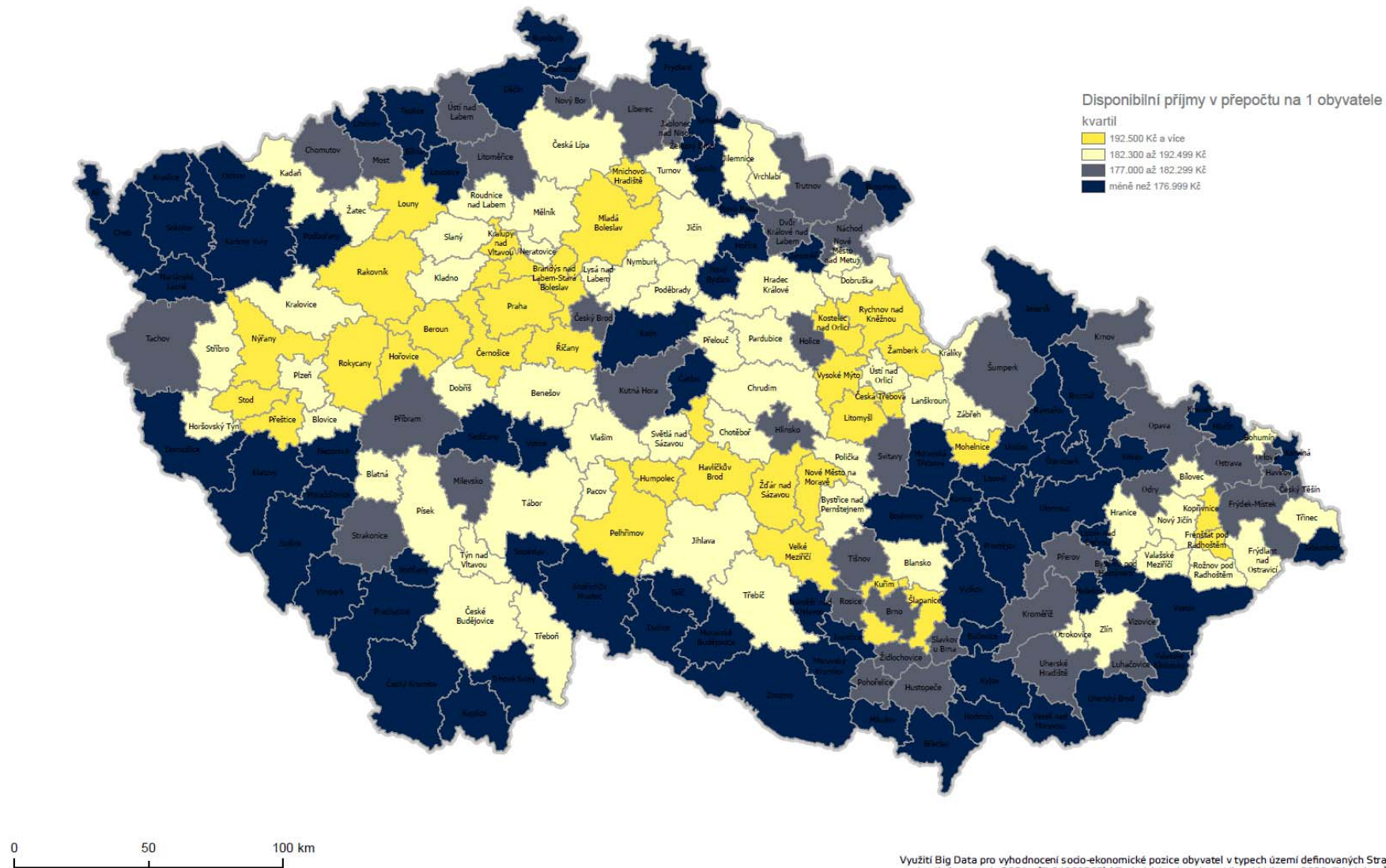
Tabulka 15: Seznam ORP podle příjmových kvartilů (nominální příjmy)

I. kvartil	II. kvartil	III. kvartil	IV. kvartil
Hlavní město Praha Mladá Boleslav Černošice Mnichovo Hradiště Říčany Brandýs nad Labem- Stará Boleslav Rychnov nad Kněžnou Kuřim Kralupy nad Vltavou Šlapanice Přeštice Beroun Hradec Králové Nýřany Plzeň Hořovice	Brno České Budějovice Mohelnice Turnov Kladno Zlín Humpolec Žamberk Vysoké Mýto Stod Rokycany Rakovník Žďár nad Sázavou Pelhřimov Pardubice Slaný Kostelec nad Orlicí Otrokovice Neratovice Benešov Velké Meziříčí Frenštát pod Radhoštěm Přelouč Dobruška Mělník Rožnov pod Radhoštěm Jičín Litomyšl Jihlava Nymburk Česká Třebová Poděbrady Týn nad Vltavou Ústí nad Orlicí Havlíčkův Brod Vizovice Liberec Kopřivnice Louny Frýdlant nad Ostravicí Holice Lysá nad Labem Nové Město na Moravě Písek Uherské Hradiště Lanškroun Vlašim Kralovice Pacov Vrchlabí Tišnov Světlá nad Sázavou Nový Jičín Blovice Nové Město nad Metují Blansko Hranice Třinec Blatná Rosice Valašské Meziříčí	Dobruška Luhačovice Hořšovský Týn Zidlochovice Třebíč Roudnice nad Labem Štříbro Český Brod Jablonec nad Nisou Česká Lípa Bílavec Jilemnice Pohořelice Tábor Kutná Hora Kolín Chrudim Bystřice nad Pernštejnem Králíky Ostrava Slavkov u Brna Chotěboř Uherský Brod Opava Litoměřice Dvůr Králové nad Labem Trutnov Bohumín Hustopeče Polička Příbram Nový Bydžov Frýdek-Místek Zábřeh Kroměříž Přerov Odry Třeboň Soběslav Nová Paka Ivančice Svitavy Milevsko Nový Bor Božkovice Zatec Litovel Strakonice Kadaň Hlučín Nepomuk Olomouc Uničov Břeclav Čáslav Hořice Vyškov	Prostějov Vsetín Semily Tachov Votice Havířov Trhové Sviny Holešov Železný Brod Náchod Kyjov Ústí nad Labem Moravská Třebová Sternberk Hlinsko Český Těšín Šumperk Jaroměř Prachatice Orlová Telč Náměšť nad Oslavou Vodňany Lovosice Lipník nad Bečvou Chomutov Moravský Krumlov Teplice Podbořany Jindřichův Hradec Dačice Klatovy Most Bučovice Bystřice pod Hostýnem Domažlice Veselí nad Moravou Konice Horažďovice Kravaře Broumov Tanvald Jablunkov Sedlčany Krnov Vimperk Litvínov Mikulov Karviná Moravské Budějovice Mariánské Lázně Hodonín Valašské Klobouky Kaplice Český Krumlov Sokolov Vítkov Rumburk Bruntál Děčín Sušice Frýdlant Rýmařov Znojmo Varnsdorf Bílina Cheb Kraslice Karlovy Vary Jeseník Ostrov Aš

Kartogram 3: Index regionální cenové hladiny v okresech ČR (LAU 1)

Kartogram 4: Disponibilní příjmy domácností v ORP přepočtené na osobu v paritě kupní síly (reálná hodnota)

Využití Big Data pro vyhodnocení socio-ekonomické pozice obyvatel v typech území definovaných Strategií regionálního rozvoje 2021+ (TL01000303) | Technická univerzita v Liberci | Liberec 2020. Zdroj dat: ČSSZ 2018, ÚP ČR 2018, GFR ČR 2018, Police ČR 2018, MV ČR 2018, ČSÚ 2018, RUIAN ČUZK 2019

Tabulka 16 Seznam ORP podle příjmových kvartilů v regionální paritě kupní síly (reálné příjmy)

I. kvartil	II. kvartil	III. kvartil	IV. kvartil
Mladá Boleslav	Ústí nad Orlicí	Jablonec nad Nisou	Moravská Třebová
Mnichovo Hradiště	Dobruška	Brno	Soběslav
Černošice	České Budějovice	Vizovice	Jaroměř
Rychnov nad Kněžnou	Jihlava	Odry	Prachatice
Přeštice	Plzeň	Havířov	Nepomuk
Hlavní město Praha	Rožnov pod Radhoštěm	Uherské Hradiště	Kolín
Říčany	Nové Město nad Metují	Přerov	Klatovy
Brandýs nad Labem-	Nový Jičín	Tišnov	Hlučín
Stará Boleslav	Lanškroun	Dvůr Králové nad Labem	Litvínov
Mohelnice	Hradec Králové	Litoměřice	Holešov
Kuřim	Benešov	Trutnov	Teplice
Kralupy nad Vltavou	Světlá nad Sázavou	Svitavy	Podbořany
Stod	Jičín	Chomutov	Nová Paka
Nýřany	Zlín	Strakonice	Vodňany
Žďár nad Sázavou	Písek	Ostrava	Prostějov
Šlapanice	Blatná	Kutná Hora	Břeclav
Zámberk	Hranice	Opava	Náměšť nad Oslavou
Vysoké Mýto	Frýdlant nad Ostravicí	Český Těšín	Uherský Brod
Beroun	Kladno	Nový Bor	Semily
Humpolec	Stříbro	Most	Lipník nad Bečvou
Velké Meziříčí	Neratovice	Rosice	Boskovice
Rakovník	Horšovský Týn	Liberec	Vyškov
Frenštát pod Radhoštěm	Vrchlabí	Kroměříž	Jindřichův Hradec
Pelhřimov	Turnov	Frýdek-Místek	Horažďovice
Rokycany	Chrudim	Slavkov u Brna	Litovel
Litomyšl	Třebíč	Hlinsko	Vsetín
Louny	Pacov	Orlová	Dačice
Kostelec nad Orlicí	Bohumín	Krnov	Čáslav
Hořovice	Kralovice	Židlochovice	Hořice
Česká Třebová	Mělník	Čachov	Olomouc
Nové Město na Moravě	Nymburk	Ústí nad Labem	Železný Brod
Havlíčkův Brod	Otrokovice	Holice	Uničov
Kopřivnice	Bílovec	Hustopeče	Bruntál
	Slaný	Milevsko	Lovosice
	Blovice	Český Brod	Moravský Krumlov
	Kadaň	Příbram	Ivančice
	Česká Lípa	Náchod	Telč
	Třinec	Luhačovice	Votice
	Poděbrady	Pohořelice	Domažlice
	Pardubice	Šumperk	Karviná
	Roudnice nad Labem		Šternberk
	Bystřice nad		Broumov
	Pernštejnem		Kyjov
	Vlašim		Bystřice pod Hostýnem
	Lysá nad Labem		Mariánské Lázně
	Dobříš		Vimperk
	Chotěboř		Nový Bydžov
	Valašské Meziříčí		Rýmařov
	Králíky		Sokolov
	Zábřeh		Trhové Sviny
	Polička		Bučovice
	Blansko		Moravské Budějovice
	Zatec		Konice
	Třeboň		Jablunkov
	Přelouč		Kravaře
	Jilemnice		Kaplice
	Týn nad Vltavou		Tanvald
	Tábor		Sedlčany
			Mikulov
			Veselí nad Moravou
			Český Krumlov
			Sušice
			Rumburk
			Hodonín
			Děčín
			Vítkov
			Kraslice
			Valašské Klobouky
			Bílina
			Jeseník
			Cheb
			Znojmo
			Varnsdorf
			Karlovy Vary
			Ostrov
			Frýdlant
			Aš

4.3. Indikátory hospodářsky a sociálně ohrožených území

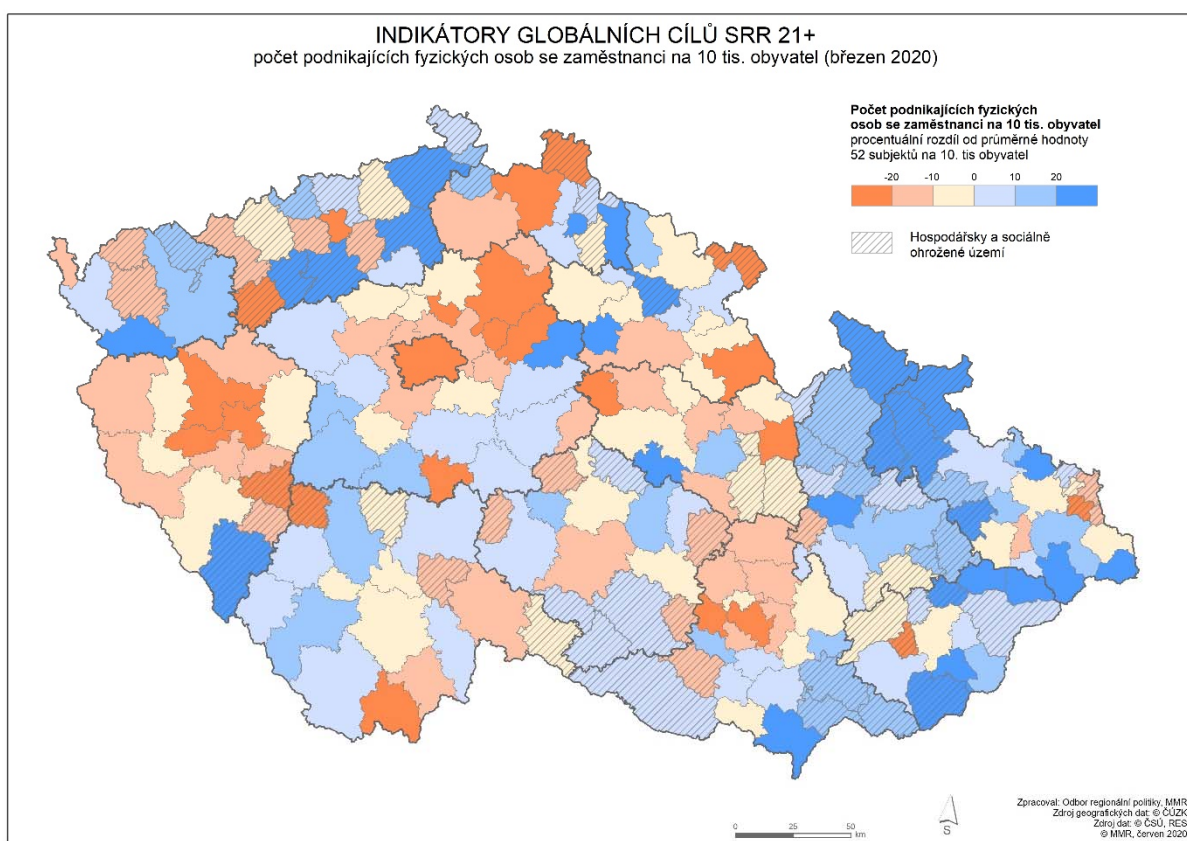
Indikátor č. 9: Počet podnikajících fyzických osob se zaměstnanci

Metodika

Na základě z Rejstříku ekonomických subjektů (RES) k 31. 3. 2020 vstupovaly do analýzy ekonomické subjekty se zaměstnanci. Tyto byly relativizovány na počet obyvatel SO ORP k 1. 1. 2020.

Výsledky

Z výsledků není patrný jednoznačný regionální vzorec. Mezi SO ORP s nejmenším počtem fyzických osob se zaměstnanci patří jak území spadající do metropolitních území a aglomerací (např. Praha a Mladá Boleslav), tak do hospodářsky a sociálně ohrožených území (např. Stod). Do první desítky SO ORP s nejnižší hodnotou indikátoru spadají území, s jedním, či několika dominantními zaměstnavateli (např. Otrokovice a Neratovice). Naopak mezi SO ORP s nejvyššími hodnotami indikátoru patří regiony bez dominantního zaměstnavatele (např. Jilemnice).

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

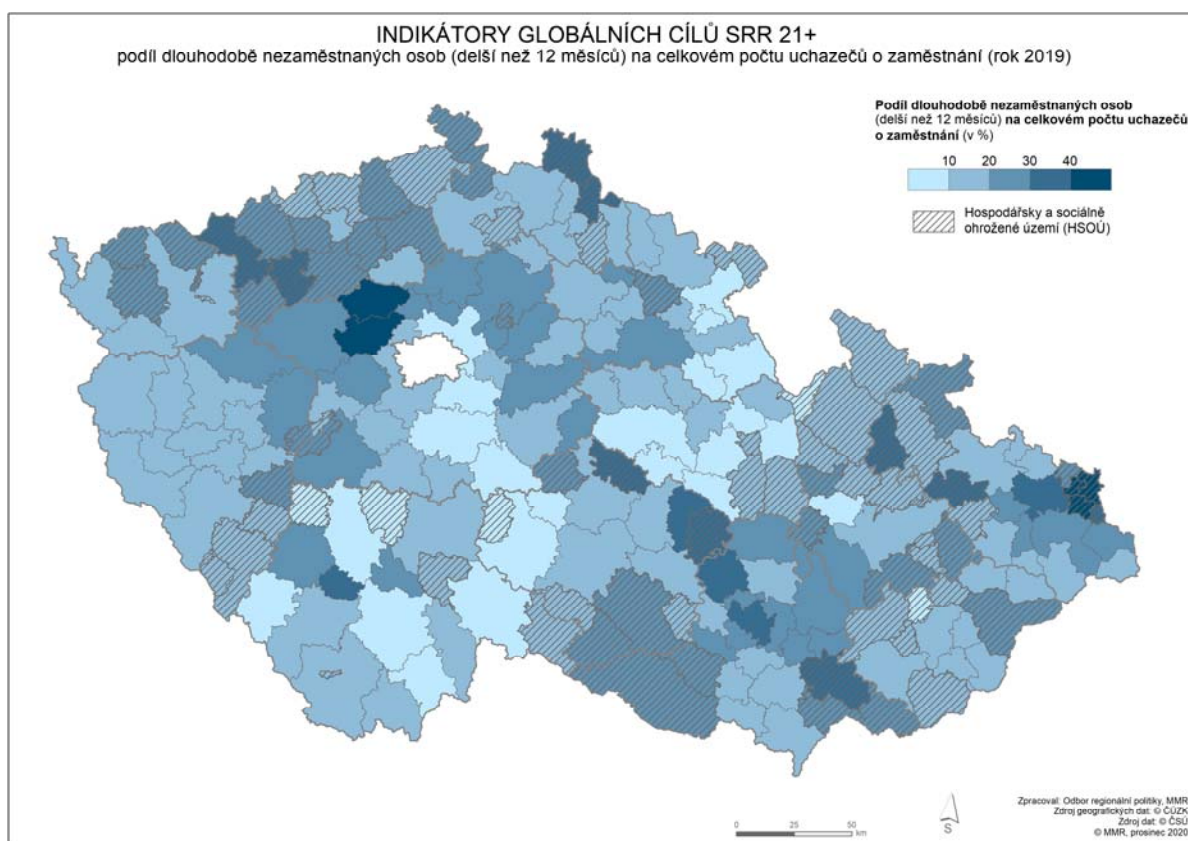
Indikátor č. 10: Podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob (delší než 12 měsíců)

Metodika

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných jeden rok a déle na celkové pracovní síle (v procentech), kde v čitateli je počet nezaměstnaných jeden rok a déle a ve jmenovateli je celkový počet dosažitelných osob, tj. osoby ve věku 15-64 let. Data jsou dostupná na internetových stránkách Českého statistického úřadu.

Výsledky

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v desetiletém horizontu klesá na všech úrovních. Sledována byla časová řada od roku 2009, přičemž nejrychleji dochází k poklesu v HSOÚ. Rychlejší pokles je způsobený vyššími absolutními hodnotami podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob. Od roku 2009, který je prvním hodnoceným rokem, ani v jednom roce podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob nebyl nižší než počet dlouhodobě nezaměstnaných osob v oblastech mimo HSOÚ. Nejvyšší pozorovaná míra dlouhodobé nezaměstnanosti v HSOÚ byla v roce 2013, a to konkrétně 5,22 %. Oproti tomu v oblastech mimo HSOÚ ve stejném roce pouze 2,95 %. V posledních dvou letech ale rozdíl již není tak výrazný, od zmíněného roku 2013 dochází k postupné konvergenci.

Zdroj: ČSÚ a územně analytické podklady.

5. Zdroje

Bernard, J., Decker, A., Kyselovič, J., Šimon, M., Joukl M., Tlčimuková P., Vítková, L. (2020): Občanská vybavenost v malých obcích: Aktuální vybavenost službami a infrastrukturami, její vývoj a prostorová dostupnost služeb.

Berman Group & BeePartner (2020): Aktualizace vstupní analýzy Strategického rámce hospodářské restrukturalizace Karlovarského, Moravskoslezského a Ústeckého kraje – Aktualizace základní makroekonomické analýzy.

Česká informační agentura životního prostředí: Informační systém statistiky a reportingu.

Český statistický úřad (2019): Krajské ročenky 2019 (Karlovarský, Ústecký, Moravskoslezský, Hl. M. Praha) Český statistický úřad (2019): Shrnutí základních údajů o výzkumu a vývoji za rok 2018.

Český statistický úřad: Územně analytické podklady.

ČHMÚ (2019): Kvalita ovzduší na území České republiky v roce 2019.

Evaluation Advisory (2019): Analýza hospodářské výkonnosti 13 aglomerací

Evaluation Advisory Central Europe (2020): Analýza hospodářské výkonnosti hospodářsky a sociálně ohrožených území podle Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+

Hampl, M., Müller, J. (2019): Vývoj geografického rozmístění obyvatelstva v Česku po roce 2000: post-transformační tendence? *Geografie*, 124, 4, 385–409.

Ministerstvo dopravy (2019): Ročenka dopravy 2019.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (2020): Analýza dostupnosti zařízení péče o děti v předškolním věku. Se zaměřením na mateřské školy a dětské skupiny.

6. Seznam zkratek

AV ČR	Akademie věd ČR
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
FTE	Full-time Equivalent (Ekvivalent plného pracovního úvazku)
GIS	Geografický informační systém
HSOÚ	Hospodářsky a sociálně ohrožená území
ISSaR	Informační systém statistiky a reportingu
LAU	Local Administrative Unit (Místní správní jednotka)
NRPZS	Národní registr poskytovatelů zdravotních služeb
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
p.b.	Procentní bod
PSČ	Poštovní směrovací číslo
SO ORP	Správní obvod obce s rozšířenou působností
RES	Rejstřík ekonomických subjektů
ÚZIS	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
VaV	Výzkum a vývoj
VZP	Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR
ZÚJ	Základní územní jednotka